24-мĕш çул тухать. Хакĕ 15 пус.

1941
ОКТЯБРЬ
21
ЫТЛАРИКУН
248 (5963) №

Книж. Пал.

Чăваш Коммуни

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

Информациллĕ пĕлтерў

1941 çулти октябрĕн 19—20-мĕшсенче ВКП(б) Обкомĕн черетлĕ VIII пленумĕ пулса иртрĕ. Пленум çак ыйтусене пăхса тухрĕ:

1. Республикăра партиллĕ-политикăллă ĕç мĕнле тăни çинчен.
2. Ялхуçалăх ĕçĕсене тата ялхуçалăх продукчĕсен заготовкисене вĕçлесе çитересси çинчен.
3. Организациллĕ ыйтусем.

Çак ыйтусем тăрăх пленум тивĕçлĕ решенисем йышăнчĕ.

Пленум А. М. Матвеев юлташа ВКП(б) Обкомĕн кадрсем енĕпе ĕçлекен секретарĕн ĕçĕсенчен хăтарса, ВКП(б) Обкомĕн виççĕмĕш секретарĕ пулма çирĕплетрĕ.

ВКП(б) Обкомĕн кадрсем енĕпе ĕçлекен секретарĕ пулма пленум С. П. Никитин юлташа çирĕплетрĕ тата ăна ВКП(б) Обком бюровĕн членĕсен составне кĕртрĕ.

ВКП(б) Шупашкар хула комитечĕн иккĕмĕш секретарьне М. М Романова юлташа тата Чăваш АССР Шалти Ĕçсен Халăх Комиссарне С. Е. Белолипецкий юлташа пленум ВКП(б) Обкомĕн пленум членĕсен тата бюро членĕсен составне кĕртрĕ.

Пленум „Чăваш Коммуни“ хаçатăн редакторĕ пулма В. Я. Яковлев юлташа тата „Красная Чувашия“ хаçатăн редакторĕ пулма А. С. Вишняков юлташа çирĕплетрĕ.

ВКП(б) ОБКОМĔ.

Партиллĕ-политикăллă ĕçе вăйсăрлатмалла мар

Большевикла руководствăн вăйĕ тата унăн никам çĕнтерейменлĕхĕ,—тенĕ Сталин юлташ,—парти массăсемпе çыхăнса тăнинче, çав çыхăнăва çирĕплетсе пынинче пулса тăрать. Хальхи хăрушă вăхăтра, отечественнăй вăрçă пынă вăхăтра, партипе халăх хушшинчи çыхăну тата тачăрах, çирĕпрех пулмалла. Сталин юлташ пире партиллĕ-политикăллă ĕçе хуçалăх ĕçĕсенчен уйăрмалла мар тесе вĕрентет. Хуçалăх ĕçĕ партиллĕ-политикăллă ĕçрен, ăна организацилеме пĕлнинчен, ĕçсыннисем хушшинче массăллă-политикăллă тата агитациллĕ ĕçе тĕрĕс организацилениничен, ăна витĕмлĕн туса пыма пĕлнинчен килет.

Гитлерла Германие хирĕç туса пыракан отечественнăй вăрçă парти организацийĕсем умне партиллĕ-политикăллă ĕçе вăйлатас, парторганизацисен тата парти членĕсен активлăхне ўстерес задача кăларса тăратрĕ. Пирĕн организациллĕ тата хуçалăх ĕçĕсене массăсем хушшинче кашни кунах политикăллă ĕçсем туса пырассипе çыхăнтармалла. Çакна пирĕн хамăрăн пĕтĕм ĕçе вăрçă вăхăтне тивĕçлĕн урăхлатса çĕнетес, тăшмана çĕмĕрсе тăкас задачăсене пăхăнтарас енĕпе туса пырас пулать.

ВКП(б) Чăваш Обкомĕн çак кунсенче пулса иртнĕ VIII пленумĕ республикăра партиллĕ-политикăллă ĕç мĕнле тăни çинчен сўтсе яврĕ. Обком пленумĕ ку тĕлĕшпе республикăри парторганизацисем умĕнче тăракан задачăсене палăртса хăварчĕ.

Республикăри парторганизацисем чылайĕшĕ Сталин юлташăн кăтартăвĕсене пурнăçа кĕртсе пырса, пĕтĕм организациллĕ тата хуçалăх ĕçĕсене партиллĕ-политикăллă ĕçсемпе çыхăнтарса туса пырса, тăван çĕршывăн оборона хăватне çирĕплетес çĕрте чылай çитĕнўсем турĕç. Ку енĕпе Калинински тата Хĕрлĕ Чутай районĕсенчи парторганизацисен паха ĕçĕсене илсе кăтартма пулать. ВКП(б) Калинински райкомĕ вăрçăн малтанхи кунĕсенчех хăйĕн ĕçне урăхлатса çĕнетнĕ. Вăл пуçламĕш парторганизацисене пулăшассине тата вĕсен ĕçне контроль туса тăрассине вăйлатнă, активпа куллен ĕçлесе 1941 çулти хуçалăхлă ĕçсене ăнăçлăн вĕçлесе пырать. Çавăн пекех, парти райкомĕ хăй йышăннă тата партин çўлти органĕсем йышăннă решенисене пурнăçа мĕнле кĕртнине тĕрĕслесе тăрассине те аванлатнă. Партиллĕ-политикăллă ĕçсене хуçалăхлă задачăсемпе çыхăнтарса пыни партипе правительствăн пĕтĕм мероприятийĕсене ăнăçлăн пурнăçлама май панă. Калинински район уборка ĕçне ăнăçлăн ирттернĕ, тырпула капана вăхăтра хывнă, силос хывас плана тултарнă т. ыт. те. Кунта райком секретарĕсем тата ытти ертсе пыракан работниксем хăйсем массăллă-агитациллĕ ĕçсене активлăн хутшăнаççĕ. Райком секретарĕсем колхозниксем хушшинче, агитаторсен семинарĕсенче политикăллă докладсем туса параççĕ. Районри работниксен примерĕ тăрăх, ялти ертсе пыракан работниксем те агитаци ĕçне хăйсем çине илнĕ.

Хĕрлĕ Чутай районĕнче 30 агитпункт ĕçлет. «Сталь» колхозра агитаторсем колхозниксем хушшинче тăтăшах докладсемпе калаçусем ирттереççĕ, агитаторсен витĕмлĕ сăмахĕсем колхозниксене ĕçре хавхалантарса пыраççĕ. Çавна пула колхоз Хĕрлĕ Çара пулăшас тĕлĕшпе пысăк ĕçсем туса пырать. Вăл колхоз боецсем валли 100 тир, 25 килограмм çăм, 8 çĕлĕк, 34 мăшăр пир тăла т. ыт. япаласем панă. Çавăн пекех «Профинтерн» колхозри агитаторсем те аван ĕçлеççĕ.

Çаксемпе пĕрлех, пленум хăшпĕр парторганизацисем «пĕтĕмпех фронта валли, пурне те тăшмана çĕмĕрсе тăкма» текен задачăна пурнăçа кĕртесси çине пĕр енчен çеç пăхнине палăртса хăварчĕ. Çавнашкал парторганизацисем партиллĕ-политикăллă ĕçе вăйлатас вырăнне, ăна йăвашлатнă, парти пухăвĕсене, пленумсене ирттерме, актива пухса калаçма пăрахнă, масса хушшинче агитациллĕ ĕçе начар ертсе пыма тытăннă, парти ретне çĕнĕ членсем илес ыйтусене, ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVII конференцийĕн решенийĕсене манма пуçланă. Хăшпĕр парторганизацисем вăрçă условийĕсенче ĕç тухăçлăхне хăпартас тата предприятисенче, колхозсенче ĕç дисциплинине çирĕплетес ыйтусем çине сахалтарах çаврăнса пăхма тытăнчĕç, партипе хуçалăх активĕн пухăвĕсенче производство ыйтăвĕсене сўтсе явмаççĕ, стахановла движени сарса пырас енĕпе çителĕксĕр ĕçлеççĕ. Çавна пула чылай районсем (Йĕпреç, Улатăр, Первомайски т. ыт.) ялхуçалăхĕн чи кирлĕ ĕçĕсем енĕпе юлса пыраççĕ. Çўлте асăннă райкомсем тата вĕсен пĕррелмĕш секретарĕсем партиллĕ-политикăллă ĕç партин пысăк ĕçĕ пулса тăнине, Сталин юлташ партиллĕ-организациллĕ ĕçе хуçалăх задачисене пăхăнтарса туса пыма кирли çинчен кăтартса панине манăçа хăварнă.

ВКП(б) Обкомĕн пленумĕ ВКП(б) райкомĕсене пурне те тата Шупашкар хула комитетне партиллĕ-политикăллă ĕçри çитменлĕхсене халех пĕтерме хушса хăварчĕ. Парторганизацисен пĕтĕм ĕçе вăрçă вăхăтне тивĕçлĕ пек урăхлатса çĕнетмелле, пурне те фронт интересĕсене, тăшмана çĕмĕрсе тăкас задачăна пăхăнтармалла тесе Сталин юлташ кăтартса панине тĕп никĕсе хурса ĕçлесе пымалла. Парти райкомĕсен тата Шупашкар хула комитечĕн XVIII партконференци решенийĕсене пурнăçа кĕртессишĕн кĕрешĕве вăйлатмалла, политикăллă тата хуçалăх ыйтăвĕсене сўтсе явас тĕлĕшпе парти пухăвĕсене, райком пленумĕсене тата актива вăхăтра ирттермелле. Практикăллă ĕçре палăрнă, Ленин—Сталин партине чĕререн парăннă çынсене парти ретне илес тĕлĕшпе кулленех ĕçлемелле.

ВКП(б) райкомĕсен секретарĕсен масса хушшинчи политикăллă агитаци ĕçне хăйсен ертсе пымалла, агитаторсене хальхи вăхăтри ыйтусем тата практикăллă задачăсем çинчен тăтăшах докладсем туса памалла. Политпросвет учрежденийĕсен, комсомолпа профсоюз организацийĕсен ĕçĕсене вăйлатса çирĕплетмелле, парторганизацисен вĕсене куллен пулăшса пымалла. Районри хаçатсем политикăллă агитаци ыйтăвĕсем çинчен тĕплĕнрех те уçăмлăрах çутатса тăмалла.

Массăсем хушшинчи политикăллă агитацие лайăхлатас ĕçре актив пысăк пулăшу пама тивĕç. Çавăнпа та ку ĕçе районри тата республикăри ертсе пыракан работниксене ытларах явăçтармалла.

Çавăн пекех, халăха çар ĕçне вĕрентес, сывлăшран килсе тапăннинчен тата химиллĕ тапăнуран сыхланассине вăйлатас ыйтусем те парторганизацисен ĕçĕнче пысăк вырăн йышăнса тăраççĕ, вĕсен ку ыйтусем çине нихçанхинчен ытларах çаврăнса пăхмалла.

Обстановка мĕн чухлĕ йывăртарах, пирĕн мобилизациллĕх çавăн чухлĕ вăйлăрах тата çирĕпрех пулмалла. Фашистсен командованийĕ кирек мĕнле авантюрăсем тусан та, эпир вăхăтлăха çухатусем тăватпăр пулсан та, пирĕн кĕрешўри хастарлăх чакмасть, эпир нимĕç захватчикĕсене йăлтах пĕтерсе тăкиччченех тăван çĕршывшăн çапăçма хатĕр.

Çак хăрушă самантра хамăрăн ретсене пĕтĕçтерсе хурçă пек çирĕп туса хурар, организованноçпа дисциплинăна çирĕплетер, революциллĕ сыхăлăха ўстерер, большевиксен партийĕ, хамăрăн юратнă аслă çулпуç Сталин юлташ тавра татах та таччăнрах пĕтĕçер!

Оборонăн Государственный Комитечĕ йышăннă постановлени

Пурне те çакăн çинчен пĕлтеретпĕр: столицăна хўтĕлес ĕçе Мускавран хĕвеланăçнелле 100—120 километрта выртакан рубежсем çинче туса пыма Хĕвеланăç Фрончĕн командующине Арми генералне Жуков юлташа хушнă, Мускав хулин гарнизонĕн начальникĕ генерал-лейтенант Артемьев юлташ çине Мускава ун патне пымалли вырăнсенче хўтлесе тăрас ĕçе хунă.

Мускав оборонине тыл енчен çирĕп тытса тăрас тата Мускава хўтлекен войскăсен тылне тĕреклетес шутпа, çавăн пекех шпионсен, диверсантсен тата нимĕç фашизмĕн ытти агенчĕсен ишĕлтерўллĕ ĕçне чарса лартас шутпа, Оборонăн Государственный Комитечĕ çапла йышăннă:

1. 1941 çулти октябрĕн 20-мĕшĕнчен пуçласа Мускав хулинче тата хула çывăхĕнчи районсенче осаднăй положени туса хурас.

2. Уйрăм çынсене те, çавăн пекех транспорта та, Мускав хулин комендантĕ ятарласа пропусксем панă транспортсемпе уйрăм çынсемсĕр пуçне, çĕрле 12 сехетрен пуçласа ирхине 5 сехетчен кирек мĕнле çўрессине те чарса лартас, кунта сывлăшран килсе тапăнни çинчен тревога парсан халăх тата транспортсем куçса çўрессси сывлăшран килсе тапăннинчен хўтленес тĕлĕшпе ĕçлекен Мускав оборони çирĕплетнĕ тата хаçатсенче пичетлесе кăларнă правилăсем тăрăх пулса пымалла.

3. Хулара тата хула тавраşĕнчи районсенче чи çирĕп йĕрке тытса тăрас ĕçе Мускав хулин комендантĕ генерал-майор Синилов юлташ çине хурас, çакна валли комендант аллине НКВД-н шалти хурал войскисене, милицие тата рабочисен добровольнăй отрячĕсене парас.

4. Йĕркене пăсакансене Военнăй Трибунал судне парса çийĕнчех ответ тыттармалла, провокаторсене, шпионсене тата тăшманăн ытти тĕрлĕ агенчĕсене, йĕркене пăсма чĕнекенсене тытса вырăнтах пере-пере пăрахмалла.

Оборонăн Государственный Комитечĕ столицăри мĕнпур ĕçсыннисене йĕркелĕх те лăпкăлăх тытса пыма, Мускава хўтлекен Хĕрлĕ Çара пур майсемпе те пулăшса пыма чĕнет.

Оборонăн Государственный Комитечĕн Председателĕ
И. СТАЛИН.

Мускав, Кремль.
1941 çулти октябрĕн 19-мĕш.

Совет Информаци Бюровĕнчен

Октябрĕн 18-мĕшĕнчи каçхи пĕлтерў

Октябрĕн 18-мĕшĕнче пĕтĕм фронтра противника хирĕç вăйлă çапăçусем пулса пынă. Фронтăн Хĕвеланăç енче уйрăмăнах хаяр çапăçусем пулнă. Кунта пирĕн чаçсем нимĕçсен фашистла войскисен темиçе атакине сирсе янă.

Октябрĕн 17-мĕшĕнче нимĕçсен 52 самолетне пĕтерсе тăкнă. Пирĕн 27 самолет пĕтнĕ. Октябрĕн 18-мĕшĕнче Мускав патĕнче нимĕçсен 16 самолетне персе ўкернĕ.

* * *

Фронтăн Брянск енчи участокĕсенчен пĕринче нимĕçсем пирĕн чаçсем хирĕç тăнине вăйсăрлатма хăтланса тата пирĕн чаçсене хупăрласа илме хăтланса. пирĕн чаçсем çине флангсенчен тапăннă. Пирĕн чаçсен командирĕсем вăйсене тĕрĕс вырнаçтарса тухса, тăшмана хирĕç питĕ паттăррăн çапăçма пуçланă, фашистсен пысăк çухатусем пулнă. Çав çапăçусем вăхăтĕнче нимĕçсен 3 пине çити çын вилнĕ тата аманнă, 50 танк ытла, темиçе вуншар пулемечĕсем, орудисемпе тĕрлĕрен снаряженийĕ нумай пĕтнĕ.

* * *

Нимĕçсен фашистла войскисен тылĕнче партизансен отрячĕсем çапăçни нимĕçсен командованине хытах шиклентерет. Смоленск облаçĕн районĕсенче партизансен пысăкках мар вуншар отрячĕсемпе пĕрлех тата пысăк отрячĕсем те пур. Çавнашкал отрядсенчен пĕри П. юлташ командир пулса ертсе пынипе Смоленскран 10—15 километрта вырнаçнă нимĕçсен аэродромĕ çине ăнăçлăн пырса тапăнни çинчен паян сведенисем илнĕ. П. юлташăн отрячĕ çĕрле никам сисеччен фашистсен 15 самолечĕ тăнă аэродром патне пынă та, аэродромăн охранине пĕтерсе тăкса, унти самолетсем çине ручной гранатăсем тата горючи тултарнă бутылкăсем нумай ывăтнă. Фашистсен 5 самолетне çунтарса янă, ытти самолечĕсене хытах сиенленĕ.

* * *

Пĕтĕм çĕршывĕпех кăçал колхозниксем пысăк тухăçлă тырпул пухса кĕртрĕç тата халĕ те пухса кĕртеççĕ, çавна пула государство валли, Хĕрлĕ Çар валли тата Совет Союзĕнчи халăх валли продовольстви çителĕклех пулать. Вăйлă тырпула пухса кĕртес ĕçсене вĕçлессишĕн колхозниксем пысăк хастарлăхпа ĕçлеççĕ. Сталинград облаçĕнчи «Знамя Советов» колхозри колхозник Николай Иванович Кондаков хăйĕн 4 ывăлне Хĕрлĕ Çара ăсатнă, хăй çу каçиччен тата кĕрĕпех иртен пуçласа çĕрлеччен колхоз уйхирĕнче ĕçленĕ. Кондаков юлташ нумай тырпул ĕçлесе илнĕ тата хăйĕн ĕçĕшĕн колхозран 3 пин тенкĕ ытла укçа илнĕ. Хăйĕн колхозĕнчи колхозниксен пухăвĕнче Кондаков юлташ çапла каланă: «Эпĕ хамăн мĕнпур ывăлсене тăван Хĕрлĕ Çара ăсатрăм, эпĕ хамăн мĕнпур вăйăма хурса хамăрăн колхозшăн, хамăрăн государствăшăн ĕçлерĕм. Пирĕн халăх пĕрлĕхлĕ, паттăр та çирĕп шухăшлă. Çавнашкал халăха çĕнтерме çук».

Колхозсенчи хĕрарăмсемпе хĕрсем хăйсен мĕнпур вăйне хурса колхозсен уйхирĕсенче ĕçлеççĕ, выльăх-чĕрлĕхсене тата кайăк-кĕшĕксене пăхаççĕ, тракторсемпе ĕçлеççĕ, колхозсене ертсе пыраççĕ. Молотов облаçĕнчи «Родина» колхоза виçĕ çул хушши ĕнтĕ ертсе пыракан колхозница Мария Федоровна Наумова, арçынсенчен нумайĕшĕ Хĕрлĕ Çара кайнине пăхмасăрах, колхозăн пĕтĕм хуçалăхне кăтартуллă йĕркеленĕ, тырпула уйхиртен пухса кĕртес, государство умĕнчи обязательствăсене тултарас, красноармеецсен çемьисем валли вутă тата апат-çимĕç çителĕклĕ таран тăратас ĕçсене вăл вăхăтра тата лайăх организацилесе пырать. Хăйĕн упăшки патне — Хĕрлĕ Çарăн лейтенанчĕ Павел Иванович Наумов патне янă çырăвĕнче Мария Федоровна çапла çырать: «Эпир питĕ лайăх пурăнатпăр — ун пирки эсĕ яланах лăпкă пул. Хамăр çар валли эпир тырпул тата апат-çимĕç мĕн чухлĕ кирлĕ — çавăн чухлĕ паратпăр. Ылханлă гитлерла тискер-кайăксене хирĕç эсĕ хăюллăн çапăç, тăшмана шеллесе ан тăр».

Октябрĕн 19-мĕшĕнчи ирхи пĕлтерў

Октябрĕн 19-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле пирĕн войскăсем пĕтĕм фронтра противника хирĕç çапăçусем туса пынă. Фронтăн Хĕвеланăç енче уйрăмах вăйлă çапăçусем пулса иртнĕ.

* * *

Урса кайнă фашизма хирĕç совет летчикĕсем хăюллăн та паттăррăн çапăçаççĕ. Çавтери начар çанталăк условийĕсенче те пирĕн авиаци тăшман войскисене вăйлăн пыра-пыра çапать. Çумăрлă та тĕтреллĕ çанталăкрах пирĕн летчиксем Командованин йывăр боевой заданийĕсене пурнăçа кĕртеççĕ. Фронтăн Кăнтăр-Хĕвеланăç енче çапăçакан Немцович юлташăн чаçĕсем юлашки 20 кун хушшинче фашистсенне 56 самолет, 104 танк, 700 автомашина, 54 танкетка, 15 бронемашина, пехотăн 8 батальонне ытла тата утлă çарăн 6 взводне, темиçе вуншар лавсем тата мотоциклсем, 10 переправа тата 40 оруди ытла, зенитнăй пулеметсен 18 точкине пĕтерсе тăкнă. Комаров юлташăн чаçĕсем юлашки темиçе кун хушшинче нимĕçсенне 117 танк, 519 автомашина, 23 зенитнăй оруди, нимĕçсен пехотине 5 батальон ытла, 27 самолет, вĕсенчен противник аэродромĕсенче 20 самолет тата сывлăшри çапăçусенче 7 самолет пĕтерсе тăкнă. Егоров командирăн летчикĕсем хăйсен боевой ĕçĕсенче виçĕ кун хушшинче кăна тăшманăн 113 автомашина, пехотăн икĕ ротине ытла, икĕ переправа пĕтерсе тăкнă тата противникăн 2 самолет персе антарнă.

* * *

Белофинсен салтакĕсемпе нимĕç фашисчĕсен хушшинчи отношенисем кунран кун ытларах сивĕчленсе пыраççĕ. Тыткăна лекнĕ финн салтакĕ Вускала допросра çапла пĕлтернĕ: «Финн салтакĕсемпе нимĕç салтакĕсем хушшинче халиччен те йывăр отношенисем пулнă. Халĕ вĕсем татах та ытларах начарланчĕç. Нимĕç офицерĕсем пирĕн çине выльăх çине пăхнă пек пăхнипе, пире вырăссем персе тăракан вут-çулăмран пурпĕрех вилмелле çĕре наступление хăваласа кĕртнипе эпир, финн салтакĕсем, килĕшместпĕр». Тыткăна лекнĕ финн салтакĕ Эйно Линтикен çапла каласа парать: «Финсем нимĕçсене кураймаççĕ. Нумаях пулмасть, 14-мĕш бригадăри финн салтакĕсем нимĕçсен упкăнне хĕнесе пĕтернĕ». Тыткăна лекнĕ финн прапорщикĕ Хэйко

Малалли 2-мĕш страницăра

Чăтăмлăх, дисциплина, революциллĕ йĕркелĕх

Хĕрлĕ Çар вăйлă хирĕç тăнине тата нимĕç фашисчĕсен войскисем тăвакан пысăк çухатусем ўссех пынине пăхмасăрах, тăшман мĕнпур вăйне хурса Мускав патнелле тапаланать. Нимĕç çарĕнчи, уйрăмах унăн тылĕнчи положени çакăн пек—Германия вăрçă вăхăтĕнчи çитес хĕле тўссе ирттерме пултараймасть. Çавăнпа та ĕнтĕ нимĕç фашисчĕсен командованийĕ çĕнтерў тăвас тесе нимĕн çинчен те шутламасăр хăйĕн пĕтĕм вăйне хурать. Пирĕн Хĕрлĕ Çар тăшман хĕссе пынине пўлсе геройла хирĕç тăрать, чылай çĕрте нимĕç фашисчĕсем урса кайсах тăвакан атакăсене сирсе пăрахать, фашистсене пысăк çухатусем кўрет. Брянск енчи участоксенчен пĕринче пулнă çапăçусенче нимĕçсем, вилнисемпе аманнисене пĕрле илсен, 3 пин çын таран тата 50 танк ытла çухатнă. Хĕрлĕ Çар чаçĕсем фронтăн хăшпĕр участокĕсенче противникăн чылай ытларах вăйне хирĕç çавăн пек хастарлăн çапăçни — вăл совет патриотизмĕн пысăк вăйне, пирĕн халăхăн шухăш-кăмăлĕ хурçă пек çирĕп пулнине, унăн воинĕсем геройла шухăшпа çапăçнине кăтартса парать.

Икĕ эрне ытла каярах Хĕвеланăç фронтĕнче çĕнĕ наступлени пуçласа ярса, Гитлер тата унăн генералĕсем кĕске вăхăт хушшинчех (миçемĕш хут ĕнтĕ?) Мускава йышăнса илме, пирĕн государствăн хĕçпăшаллă вăйĕсене хупăрласа илме тата вĕсене пĕтерсе тăкма шухăшланă. Анчах гитлеровецсем, малтанхи пекех, каллех çирĕп хирĕç тăракан вăйсем çине пырса тăрăнчĕç. Мускавшăн эпир тўсĕмлĕн, вăйлăн, юлашки юн тумламĕ юлмиччен çапăçатпăр!

Гитлерла Германин юнлă йыткĕтĕвĕсене хирĕç пыракан вăрçă—йывăр вăрçă. Пирĕн çав вăрçăра тăшмана çĕнтерме ССР Союзĕнчи халăхсен мĕнпур вăйне, хамăрăн мĕнпур экономикăллă ресурссене, пĕтĕм техникăна мобилизацилемелле. Вăрçă йывăрлăхĕсем совет çыннисен шухăш-кăмăлне татах та ытларах туптаса çирĕплетмелле.

Фашистла ирсĕрсене хирĕç туса пыракан пирĕн кĕрешĕве **татса пыраканни—вăл чăтăмлăх, дисциплина, революциллĕ йĕркелĕх пулса тăрать.** Çавăн пек туни кирлĕ: «пирĕн хушăра нăйкăшакансемпе хăравçăсем валли, паникерсемпе дезертирсем валли вырăн пулмалла мар, пирĕн çынсем кĕрешўре хăраса тăрасси ан пултăр, фашистла пусмăрçăсене хирĕç ирĕклĕхшĕн пыракан пирĕн отечественнăй вăрçа вĕсем паттăррăн кайччăр» (Сталин). Обстановка мĕнле йывăр пулсан та, совет çыннисем чăтăмлă пулмалла, çавăн пек пулни тăшман хуракан вăя салатса ярать. Фронтри обстановка мĕн чухлĕ йывăр, çар чаçĕсенче тата тылра дисциплина çавăн чухлĕ çирĕпрех пулмалла. Дисциплина—çар вăйĕн никĕсĕ, тылри çирĕплĕхĕн никĕсĕ. Фронтăн кирек мĕнле участокĕнче те пĕлĕтсем темĕн пек çăралса çитсен те—пур çĕрте те революциллĕ йĕркене çирĕп сыхлани кирлĕ. Хăрушлăх мĕн чухлĕ пысăкрах, йĕркелĕхе çавăн чухлĕ çирĕпрех пăхăнмалла. Пуринчен ытла паника хăрушăрах, мĕншĕн тесен вăл пирĕн ретсене дезорганизацилеме, хавшатма тата оборона ĕçне сиен кўме пултарать.

Чăтăмлăх, дисциплина, революциллĕ йĕркелĕх—тăшмана отпор памалли чи кирлĕ услови. Çак кунсенче кашни совет гражданинĕ çирĕп йĕркеллĕ пулмалла, дисциплинăна пăхăнса тăма тивĕç. Совет, парти, хуçалăх ĕçĕнчи кашни руководитель—çирĕп алăпа йĕркелĕх туса хумалла, паникерсене, провокаторсене, тыла дезорганизацилекенсене хирĕç хаяррăн кĕрешсе пымалла. Совет руководителĕ—вăл массăсене ертсе пыракан çын. Ун çине пысăк шанăç хунă, ăна нумай панă, çавăнпа та унран нумай ыйтаççĕ. **Совет руководителĕ—партире тăрать-и вăл е партире тăмасть-и—хăйне хăй тыткалама пĕлсе, вăл хăй примерлă, чăтăмлă, çирĕп, çухалса кайман çын, организациллĕ, дисциплинăллă пулнине кăтартса памалла.**

Хальхи обстановкăра парти комитечĕн секретарĕ, завод директорĕ, районри совет председателĕ чăннипех массăсене ертсе пыракансем пулмалла, вĕсем массăсене хăйсем хыççăн ертсе пыма пултарнине тата пĕлнине кăтартса памалла. Сăмахран, вăрçăччен производство технологине йĕркелеме тата плана тултарма пултарнă завод директорне лайăх директор тесе шутланă пулсан, халь вăл çителĕксĕр. Вăрçă условийĕсенче чăн-чăн хуçалăхла руководитель—вăл производствăллă-техникăллă ĕçе çар оборонипе çыхăнтарса пыма пĕлекен руководитель пулса тăрать. Предприяти ĕçĕн пахалăхне плана тултарнă виçепе çеç виçмелле мар, кунта пушартан, сывлăшран килсе тапăннинчен тата химиллĕ тапăнуран сыхланассине мĕнле йĕркеленине те, рабочисемпе служащисене тата специалистсене çар ĕçне вĕрентесси мĕнле пынине те, йывăрлăхсене сирсе пăрахас ĕçе массăсене мĕнле организациленине те шута илсе виçмелле.

Çак чи йывăр, чи хăрушă обстановкăра парти, совет, хуçалăх руководителĕсем паникăна кĕрсе ўкнин сăнне те кăтартмалла мар, вĕсем хăйсен хавхаланăвĕпе хăйсем ертсе пыракан коллективсене çирĕплетмелле, вĕсен хастарлăхне ўстермелле тата хăйсен шиксĕр пулнă пример тăрăх коллективсен тăшмана хирĕç кĕрешес хастарлăхне вăйлатса пымалла.

Чăтăмлăх, дисциплинăлăх, революциллĕ йĕркелĕх образецĕсене пуринчен малтан коммунист, Ленинăн—Сталинăн аслă тата геройла партийĕн членĕ, кăтартма тивĕç. Коммунистшăн тата комсомолецшăн вăрçă вăхăчĕ—чи лайăх тĕрĕслў, чи шанчăклă испытани. Вăрçă карьериста тата шкурника, хăравçăпа паникера тăрă шыв çине кăларать. Вăрçă пирĕн халăх хушшинчи чи лайăх, чи тўрĕ кăмăллă, чи ыра шухăшлă çынсене большевиксен партин çывăхне илсе пырать.

«Эпир, коммунистсем,—уйрăм йышши çынсем,—тет Сталин юлташ.—Эпир уйрăм йышши материалран тунăскерсем. Эпир—аслă пролетариллĕ стратегăн çарĕ, Ленин юлташăн çарĕ пулса тăратпăр. Çав çарта тăрассинчен хисепли урăх нимĕн те çук. Ленин туса, ертсе пынă парти членĕ ятĕнчен çўлли урăх нимĕн те çук. Çакăн пек парти членĕ пулма пули-пулми çынна пўрмен. Çакăн пек партире тăнипе çыхăнса тăракан инкексемпе тăвăлсене чăтма пули-пулмине тўсĕм паман. Рабочи класăн ывăлĕсем, нушапа кĕрешў ывăлĕсем, калама çук хурлăхлă пурнăçпа паттăр ĕçсен ывăлĕсем,—акă камсем пулмалла, пуринчен малтан, çакăн пек партин членĕсем».

Тискер тăшмана хирĕç пыракан отечественнăй вăрçăра кашни коммунист парти членĕн аслă ятне çўлте тата чыслăн тытса пытăр! Эпир инкексемпе тăвăлсем витĕр пыратпăр, эпир ирĕклĕхшĕн тата хамăр отечествăн никама пăхăнса тăрасмарлăхĕшĕн, хамăр халăхăн ирĕклĕхĕпе телейлĕхĕшĕн пысăк çухатусем тума тата геройла вăй хума хатĕр. Коммунист—боецсен малти ретне! Коммунист—ăçта хĕрўллĕ тата такăлă çапăçу, унта! Коммунист—кĕрешўре тĕлĕнмелле хăюлăх примерне, дисциплинăллă, организациллĕ пулнă примера кăтартса пыр!

Фронтра тата тылра хурçă пек çирĕп революциллĕ йĕркелĕх пулни вăл—нимĕнле тăшман тытса илме пултараймин крепость.

(«ПРАВДА» умстатьи, октябрĕн 19-мĕш.).

Вăйлă çапăçусем

БРЯНСК ЕНĔ, октябрĕн 17-мĕш. **(«Красная звезда» спецкорĕ).** Б. хулин районне татса кĕнĕ противник темиçе кун каярах Совет Союз Геройĕн Крейзер юлташăн чаçĕсене хупăрласа илме хăтланса пăхнă. Нимĕç фашисчĕсен командованийĕ икĕ колоннăпа пирĕн войскăсене флангсенчен çавăрса илме шутланă. Нимĕçсем çапăçăва танксем, артиллери тата пехота нумай кĕртсе янă.

Фашистсен ирсĕр шухăшне пирĕн командовани нимĕçсене хирĕç пулнă пирвайхи тытăçурах сиссе илнĕ. Тăшман колоннисем пирĕн оборона урлă флангсенчен татса кĕни çинчен разведка пĕлтернĕ хыççăнах Крейзер юлташăн чаçĕсем, марша вĕçленĕ те, противника флангран пырса çапма майлă вырăна пырса оборона йышăннă. Çавăн пек тунă та вĕсем. Çапăçусем пуçланса кайнă. Нимĕçсен часах хăйсен планне улăштармалла пулнă. Çапла вара вĕсем наступлени туса пынă çĕртенех оборонăра тăраканскерсем пулса тухнă.

Анчах противникăн кунта вăй тата техника йышлă пулнă. Пирвайхи çухатусем хыççăн вăл каллех Крейзер юлташăн чаçĕсене хупăрласа илес плана пурнăçа кĕртме хăтланса пăхнă. Фашистсен икĕ колонни те, хăйсен флангĕсене пысăк мар заслонсемпе витсе, пирĕн тыла шала кĕме пуçланă. Пирĕн чаçсем çавтери хăвăрт атакăсем туса тăшман заслонĕсене çĕмĕрсе тăкнă та, тăшман тылне кĕрсе кайнă. Хăйне евĕрлĕ положени пулса тăнă, нимĕçсем йыш тĕлĕшĕнчен сахалрах пулнă пулсан, вĕсем хăйсем пирĕн чаçсен кăшăлне тăрса юлма пултарнă. Кирек мĕнле пулсан та, фашистсен планĕсем, малтан пуçласа вĕçне çитиех, саланса кайнă.

Халĕ вăйлă çапăçусем пыраççĕ. Пирĕн чаçсем тăракан тĕлте нимĕçсем наступлени тума темиçе хутчен шухăшласа пăхнă, анчах Крейзер юлташăн боецĕсем вĕсене тылран пырса çапса наступлени тума чăрмантарса тăраççĕ.

Фронтăн çак участокĕнче малалла мĕн пуласси малтанах каласа хума йывăр, анчах халех çакă паллă: фашистсене хăйсем шутласа хунă çĕнтерĕве тума май килмерĕ. Çавăнпа та ĕнтĕ вĕсем пысăк çухатусем тўсеççĕ.

Совет Информаци Бюровĕнчен

Октябрĕн 19-мĕшĕнчи ирхи пĕлтерĕвĕн вĕçĕ

нимĕçсем çине тăшманла пăхнине пытараймасăр çапла каласа парать: «Эпир вĕсен аллинче тарçăра. Пур çĕрте те нимĕçсем хуçа пулса тăраççĕ. Вĕсем пире шанмаççĕ. Нимĕçсем Финляндие Европăри ытти халăхсене чура туса хунă пекех чура туса хучĕç. Финляндин çак вăрçăра халăха хавхалантаракан тĕллев çук. Пирĕн халăх вăрçа хирĕç. Вăрçа пула халăх тÿсме çук асапланать. Çакă вăл пĕтĕмпех ылханлă нимĕçсене пула».

Октябрĕн 19-мĕшĕнчи каçхи пĕлтерÿ

Октябрĕн 19-мĕшĕнче фронтăн пур енĕсенче те çапăçусем пулса пынă. Можайск тата Мало-Ярославец енĕсенче уйрăмăнах вăйлă çапăçусем пулнă. Нимĕçсен фашистла войскисен темиçе хаяр атакисене сире-сире янă.

Октябрĕн 18-мĕшĕнче нимĕçсен 38 самолетне пĕтерсе тăкнă. Пирĕн 17 самолет пĕтнĕ.

* * *

Фронтăн Хĕвеланăç енче çапăçакан пирĕн пĕр часть октябрĕн 18-мĕшĕнче пулса иртнĕ çапăçусенче нимĕçсен 42 танкне, боеприпассемпе горючи турттарса пыракан 60 ытла автомашинисене, тĕрлĕрен калибрлă 10 орудине тата тăшман пехотине пĕр батальона яхăн пĕтерсе тăкнă.

* * *

Калинин облаçĕн нимĕçсем тытса илнĕ пур районĕсенче те партизансен отрячĕсем активлăн çапăçаççĕ. Вĕсен хисепĕ кунран кунах ÿссе пырать. Предприятисемпе учрежденисенчи вуншар тата çĕршер рабочисемпе служащисем, çĕршер колхозниксем партизансен отрячĕсене кĕрсе, фашистла захватчиксене хирĕç хăйсен пурнăçĕсене шеллемесĕр çапăçаççĕ. Ш. юлташ командир пулса ертсе пыракан партизансен отрячĕ октябрĕн 12-мĕшĕнче нимĕçсен фронт патне горючи тата боеприпассем турттарса пыракан автоколонни çине тапăнса 25 машинăран вуннăшне пĕтерсе тăкнă. Хире-хирĕç пенĕ чухне фашистсен автоколоннăна сыхласа пынă салтакĕсене 30 çынна çити вĕлернĕ тата амантнă. Октябрĕн малтанхи çурри уйăхĕнче çеç Ш. юлташăн отрядĕнчи партизансем нимĕçсен горючи тата боеприпассем турттарса пыракан автомашинисене 20 ытла пĕтерсе тăкнă.

Тыткăна илнĕ нимĕç салтакĕсем каласа панă тăрăх, фронта снабжени базисемпе çыхăну тытма партизансем питĕ хытă чăрмантараççĕ. «Кашни çул çинчех пире хирĕç çапăçма засадăсем тунă,—тесе каласа парать тыткăна илнĕ нимĕç салтакĕ Пауль Вебер.—Кашни йывăç тĕмĕ хыçĕнчех тата кашни тĕмеске хыçĕнченех партизансен пульлине кĕтсе тăр. Нумаях пулмасть, партизансен отрядне хирĕç çапăçма тивнĕ пирки эпир фронт патне горючи турттарса пыма 20 сехет кая юлтăмăр. Çавна пула пирĕн горючисĕр юлнă 11 танка вырăссен войскисем пĕтерсе тăкнă».

* * *

Тискер террор условийĕсенче Голланди халăхĕ нимĕç фашисчĕсене хирĕç кĕрешес ĕçе малалла туса пырать. Гитлерла салтаксене, офицерсемпе чиновниксене Голланди патриочĕсем вуншарăн вĕлере-вĕлере пĕтереççĕ. Акă, сăмахран, Леоварден таврашĕнче юлашки икĕ эрне хушшинче 40 фашиста ытла вĕлернĕ тата тинĕсе путарнă. Кăçалхи октябрь уйăхĕнче Германи влаçĕсен мероприятийĕсене хирĕç саботаж тунăшăн, Германи çарĕ валли хĕçпăшал туса кăларас тата хĕçпăшал турттарса каяс ĕçсене пăсса пынăшăн, фашистсен салтакĕсемпе офицерĕсем çине тапăннăшăн нимĕçсем Голландире 4 пин çынна арестленĕ.

Октябрĕн 20-мĕшĕнчи ирхи пĕлтерÿ

Октябрĕн 20-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле пирĕн войскăсем пĕтĕм фронтра çапăçусем туса пынă. Можайск тата Мало-Ярославец енĕсенче уйрăмăнах вăйлă çапăçусем пынă.

* * *

Калинин енчи участоксенчен пĕринче çапăçакан пирĕн часть октябрĕн 18-мĕшĕнче пĕр кун хушшинче нимĕçсен 17 танкне, боеприпассем тиенĕ 30 автомашинине тата фашистсен пехотине турттарса пыракан 15 автомашинине пĕтерсе тăкнă. Калинин енчи тепĕр участокра октябрĕн 18-мĕшĕнче нимĕçсен автомашинисене 300 машинăна яхăн пĕтерсе тăкнă, вĕсенчен 200 машина ытла нимĕçсен пехотине турттарса пынă пулнă тата 100 машинăна яхăн горючипе боеприпассем тиенĕскерсем пулнă.

Фронтăн Брянск енчи участокĕсенчен пĕринче 18-мĕшĕнче тăшманăн пехотине тиенĕ нимĕçсен 100 ытла автомашинине, 8 танкне пĕтерсе тăкнă, кавалери полкĕн штабне çĕмĕрсе тăкнă тата боеприпассем нумай тытса илнĕ. Фашистсене хирĕç пынă хаяр çапăçура пирĕн пĕр часть тăшманăн тĕрлĕрен калибрлă орудийĕсене 70 ытла пĕтерсе тăкнă тата тытса илнĕ.

* * *

Нимĕçсем оккупациленĕ тата çаратса пĕтернĕ Чехословакире лару-тăру кунран кун ытларах та ытларах çивĕчленсе пырать. Чехословакире гитлерла тискер-кайăксем хуçаланнине хирĕç протестленине Чехословаки халăхĕ тĕрлĕрен майсемпе кăтартса пырать. Заводсенче рабочисемпе служащисем саботаж тăвасси час-часах пулса пырать. Фашистсен журналисчĕсемпе писателĕсем çырнă кĕнекесене халăх пачах хакламасть. Хуласемпе ялсенче фашизма хытăн критиклекен, гитлеризма хирĕç кĕрешме Чехословаки халăхне пĕрлешме чĕнекен листовкăсемпе брошюрăсем тухаççĕ. Çĕршыври фашизма хирĕçле движение гитлеровецсем тискер террор туса пынипе путарса лартма тăрăшаççĕ. Официальнăй даннăйсем тăрăх, палач Гейдрих икĕ эрне хушшинче Чехословакири патриотсенчен 225 çынна асаплантарса вĕлернĕ. Тĕрĕссипе илсен, çав вăхăт хушшинче нимĕçсем чехсемпе словаксене пин çынна яхăн асаплантарса вĕлернĕ. Асаплантарассине нимĕçсем малалла та туса пыраççĕ. Октябрĕн 16-мĕшпе 17-мĕшсенче гестапо татах 12 çынна асаплантарса вĕлернĕ, 40 çынна арестленĕ.

* * *

Румыни вилнĕ тата тыткăна лекнĕ салтакĕсемпе офицерĕсем çумĕнче тупнă документсем Румыни войскисенче кăмăлсăрлăх тата пусăрăннă шухăш-кăмăлсем ÿссе пыни çинчен калаççĕ. Вилнĕ румын салтакĕн Дак Николайăн çырăвĕнчен хăш-пĕр вырăнсене илсе кăтартатпăр: «Паян эпĕ урăх чăтса тăраймарăм, хама панă тĕкĕнме юраман запаса çисе ятăм. Уншăн мана питĕ хытă асап кăтартрĕç: çурăм тăрăх 44 хутчен çапрĕç. Вăрçăн хăрушлăхĕсене эпир кашни сехетрех тата кашни минутрах чăтатпăр. Эпир кунĕ-кунĕпе çимесĕр пурăнатпăр, тата пирĕн пурнăç чăтма çук йывăр. Манăн туссенчен нумайĕшĕ ĕнтĕ вилчĕç. 2-мĕш взводăн командирĕ Ион Танаеску манран 5 метрта ÿксе вилсе выртнине ниепле те манса кайма пултараймастăп. Çак куна эпĕ питĕ те хăраса ирттертĕм. Мана паян кунĕпе панă çимĕç мĕнпурĕ те çур литр шыв çеç. Вăрçă халех пĕтет пуль тесе пур салтаксем те шанса тăраççĕ. Ун пек пулмасан, салтаксем урăх чăтса ирттерейменççĕ». Румынсен лавсем турттаракан ротинчи салтакăн дневникĕнче çакнашкал çырса хунă вырăнсем пур: «Ĕнер эпир малти лини патне снарядсем турттарса пытăмăр. Взвод командирĕ патне çитсессĕн, пирĕн çине артиллерирен çавтери хытă пеме пуçларĕç. Снарядсем пирĕн салтаксене нумайĕшне вĕлерчĕç. Вырăссен самолечĕсем пирĕн мотомехчаçсем çине хумсем евĕрлĕ пĕрин хыççăн тепри вĕççе иртрĕç. Вырăссен авиацийĕпе артиллерийĕ пире çавтери пысăк çухатусем кÿчĕç. Обозра-и эсĕ е малти линире-и — сана пур çĕрте те кашни минутрах вилĕм кĕтсе тăрать. Хамăр мĕншĕн çапăçнине эпĕ ниепле те ăнланса илейместĕп. Аманнă пирки халĕ тыла ăсатнă салтаксене эпĕ хапсăнатăп. Мана амантсассăн тата эпĕ чăлах пулса юлсассăн та хĕпĕртетĕмччĕ кăна, анчах киле каясчĕ».

Вязьма енчи вăйлă çапăçусем

Октябрĕн 18-мĕшĕнче пирĕн фронтăн участокĕсенче вăйлă тата юнлă çапăçусем пынă. Тăшман хăй питĕ пысăк çухатусем тÿснине пăхмасăрах, Мускав патнелле татса кĕрсе каясшăн. Хĕрлĕ Çар паттăррăн çапăçса нимĕçсен фашистла войскисен атакисене сире-сире ярать. Противник кунта танксен тата пехотăн пысăк чаçĕсене кĕртсе янă, вĕсем хушшинче унччен Ленинград патĕнче çапăçнă 900-мĕш учебнăй танковăй бригада та пур.

Фронтăн çак участокĕнче тăшман Н. пункчĕ патне татса кĕрсе каясшăн пулнă, анчах та тăшманăн малалла кайма хăтланнисем нихăшĕ те ăнăçлă пулман. Çапăçусем пынă хир нимĕçсен пехотинчи салтаксемпе офицерĕсен виллисемпе тата тăшманăн ванса çунса пĕтнĕ танкĕсемпе витĕннĕ.

Нимĕç войскисен атакисене октябрĕн 18-мĕшĕнче Хоменко командирăн боецĕсем ăнăçлăн сире-сире пăрахрĕç. Вĕсем пĕр кун хушшинчех нимĕçсен 10 танкне, 40 автомашинине, минометсен виçĕ батарейине, çичĕ станковăй пулеметне тата нимĕç салтакĕсемпе офицерĕсене 200 çын ытла пĕтерсе тăкнă.

Çак кун противник каллех Рокоссовский чаçĕсем тăракан вырăна шăтарса кĕрсе кайма хăтланнă. Наступлени тума нимĕçсем пехотăпа пĕрле 80 çити танк ярса Ф. пункт патне пыма пĕр кун хушшинче икĕ хутчен хăтланса пăхнă.

Рокоссовскин боецĕсем тăшманăн икĕ атакине те питĕ те вăйлăн сире-сире пăрахнă. Тăшманăн çынсем тĕлĕшпе те, материалсем тĕлĕшпе те пысăк çухатусем пулнă.

Б. районĕнче пирĕн войскăсем танксем тата авиаци пулăшса пынипе пула контрнаступлени пуçланă. Пирĕн артиллери вăйлăн персе тăнине пула фронтăн çак участокĕнче противника хĕвеланăçнелле хăваласа янă. Противникăн салтакĕсемпе офицерĕсем нумай вилсе выртса юлнă тата ванса пĕтнĕ танкĕсем нумай выртса юлнă. Совет танкисчĕсемпе мотоциклисчĕсем хăюллă атака тунипе пула каç пулас умĕн Б. районне фашистсен войскисенчен тасатнă пулнă. Çавăн чухне тăшманăн 25 танкне, 45 автомашинине пĕтерсе тăкнă тата 150 велосипедне, пĕр бронемашинине тытса илнĕ.

Октябрĕн 18-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле совет летчикĕсем Б. пунктăн районĕнче çеç тăшманăн 30 танкне, 40 автомашинине çунтарса янă тата 30 минометне, вăрçăри тĕрлĕрен хатĕрсене нумай пĕтерсе тăкнă. (ТАСС).

Тăшмана Мускав патне ямастпăр!

ВЯЗЬМА ЕНĔ, октябрĕн 17-мĕш. **(«Правда» спецкорĕ).** Паянхи кун вăйлă çапăçусем пулнипе иртрĕ. Икĕ енчен те йывăр çухатусем тÿсрĕç. Пирĕн чаçсем укреплени тунă вырăнсене хăйсен аллинче тытса тăчĕç тата çылай участоксенче нимĕçсем çине контратакăсем тăваççĕ.

Хирĕç тăрасси ăнăçлăн пулас шанчăк ÿссех пырать. Анчах противника оборона линине татса кĕме май килнĕ участокра положени çаплипех хăрушă пулса юлать.

Рокоссовский командирăн чаçĕсенче кашни боец лăпкăн, тÿсĕмлĕн çапăçать—вилсен те тăшмана Мускав патне ямалла мар. Тепĕр командирăн чаçĕсем вăйлă контратакăсем туса укреплени тунă вырăнсене нимĕçсем тытса илме хăтланнине пĕтерсе пыраççĕ.

Çапăçусем кашни сехетрех вăйлăран та вăйлă тата юнлăрах пулса пыраççĕ. Хĕрлĕ Çар чаçĕсем тăшман войскисем тунă вăйлă атакăсене темиçе хутчен сирсе пăрахнă.

Калинин хулин районĕнчи аэродром çине татса кĕнĕ противникăн 30 танкне пĕтĕмпех пĕтерсе тăкнă.

Хĕрлĕ Çарăн нимĕçсем наступлени пуçланă малтанхи кунсенчех тĕп вăйсенчен татăлса юлнă чаçĕсем вĕçĕмсĕр çапăçусем туса пыраççĕ. Вĕсем, хамăр чаçсемпе пĕрлешме тăрăшнипе пĕрлех, Германин наступлени туса пыракан вăйĕсене хăйсем çинелле туртаççĕ.

Çак кунсенче москвичсем тăшмана хирĕç мухтавлăн çапăçакан тата тăшман çине туйăмлăн пырса çапакан пирĕн летчиксене уйрăмах ырă кăмăлпа аса илме тивĕç. Захаровпа Толстиков чаçĕсенчи летчиксем çак вăхăт хушшинче сывлăшри çапăçусенче нимĕçсен 41 самолетне персе антарнă. Вăл çапăçусенче уйрăмах эскадрилья комиссарĕ Мандур, лейтенант Жидовец, капитан Разенков, эскадрилья командирĕ Клешев палăрнă.

Мускав патне пыракан çулсем çинче оборонăллă сооруженисем тăвас строительство ĕçĕ вăйлăн сарăлса пырать.

Фронт линийĕ патне çĕнĕ подкреплениесем пырса тăраççĕ, унта столицăри рабочисемпе служащисен хĕçпăшаллă отрячĕсем пыраççĕ, вĕсем хăйсен хулине тăшманран хÿтлесе хăварасса шанса тăраççĕ.

П. ЛИДОВ.

Положени малтанхи пекех йывăр пулса юлать

ХĔВЕЛАНĂÇ ЕНĔ, октябрĕн 18-мĕш. **(«Правда» спец. военкорĕ).** Ĕнер «Правда» хаçатра фронтăн Хĕвеланăç енче укреплени тунă вырăнсенче Хĕрлĕ Çар чаçĕсем противник куçса пырассине чарса тăни çинчен тата ăна столица патне пыракан магистральсем çине кĕртменни çинчен пĕлтернĕччĕ. Иртнĕ талăк хушшинче укреплени тунă çав районсенче нимĕçсем пысăк çухатусем туса, хĕссе пырассине вăйлатнă. Çапла вара пирĕн участоксенчен пĕринче оборона йывăрланса çитнĕ.

Фронтăн Хĕвеланăç енче противник фронт патне илсе пыракан резервăсене хирĕç çапăçакан пирĕн авиаци пысăк çитĕнÿсем тунă.

Паян ирех Хоменко командирăн чаçĕсем наступлени пуçласа янă. Противник орудисенчен тата минометсенчен пĕрле персе тăма тытăннă. Нимĕçсем пирĕн наступлени туса пыракан чаçсене чарса вĕсем çине атака тума шутланă. Чаçсенчен пĕрин участокĕнче противника çитĕнÿ тума май килнĕ тата пирĕн подразделенисене хĕссе пынă. Çапах та тăшман атака тунине хирĕç пирĕн чаçсем контратака тунă тата нимĕçсем куçса пырассине чарса лартнă. Çакăн хыççăн противник çапăçăва штурмовой авиацин эскадрильине кĕртсе янă. Вĕсене хирĕç пирĕн самолетсем вĕççе тухнă. Çапла ĕнтĕ нимĕçсем хăйсен çитĕнĕвне малалла туса пырайман.

Тепĕр участокра противник наступлени тăвассине сарса пыма хăтланнă. Нимĕçсем унта пехотнăй полк кĕртсе янă, ăна 90 танк пулăшса пынă. Фашистсем хăйсен танкĕсем нумайрах тесе пирĕн чаçсем çине тÿррĕн пырса çапма тытăнса пăхнă, анчах противникăн танкĕсене оборонăн малти хĕррине çитичченех персе çĕмĕрнĕ тата çунтарса янă. Çакă наступлени туса пыракансен речĕсене арпаштарса янă. Хыçалта пыракан мотопехотăна танксенчен уйăрса илнĕ, оборона линине татса кĕнĕ уйрăм танксене çавăнтах хупăрласа илнĕ те çĕмĕрсе тăкнă.

Лелюшенко командирăн участокĕнче юнлă çапăçусем пуçланса кайнă. Противник пĕр ансăр участока вăй нумай илсе пырса тăратнă та пирĕн чаçсем йышăннă оборона вырăнне савăлланса кĕрсе кайнă тата икĕ яла тытса илнĕ. Пирĕн мотострелковăй часть противник çине контратака туса нимĕçсем йышăннă ялсене каялла туртса илнĕ.

Противник пысăк çухатусем тÿсет

Противник питĕ пысăк çухатусем тÿссе, фронтăн сулахай енче пирĕн чаçсем тăракан вырăна пĕр тĕлте шалалла кĕнĕ. Б. хули районĕнче нимĕçсен автобронетанковăй чаçĕсене хирĕç пирĕн Хĕрлĕ Çар октябрĕн 17-мĕшĕнче вăйлă çапăçусем туса пынă. Çапăçу хирĕ нимĕç салтакĕсемпе офицерĕсен виллисемпе витĕннĕ. Нимĕçсен 17 танкне пĕтерсе тăкнă. Çак районрах пирĕн чаçсенчен пĕри тăшман пехотин икĕ батальонне çапса çĕмĕрнĕ, противникăн противотанковăй 6 батарейине, 60 мотоциклне, 30 велосипедне пĕтерсе тăкнă тата нимĕçсен икĕ ялавне тытса илнĕ.

Ильюшенко командирăн чаçĕсем йышăнса тăракан участок çине фашистсем çапăçăва танксемпе бронемашинăсем нумай кĕртсе янă. Фашистсем пирĕн оборонăн линине татса кĕрес тесе наступлени тунă чухне танксен хумĕсем текен майпа усă курма шут тытнă. Малтанхи хумĕнче пулнисен вара хăйсен пурнăçне çухатсах хыçалта пыраканнисем валли çул уçса памалла пулнă. Тăшманăн урса кайнă çавнашкал атакисене хирĕç совет танкисчĕсем хăюллăн та паттăррăн çапăçма тытăнса пĕр кун хушшинчех фашистсен 16 танкне пĕтерсе тăкнă.

Фронтăн сылтăм енче пирĕн чаçсем контрнаступлени пуçласа янă. Акă пилĕкмĕш кун ĕнтĕ К. хулин урамĕсенче тата хула таврашĕнче хаяр çапăçусем пыраççĕ. Иртнĕ икĕ кун хушшинче кунта нимĕç салтакĕсемпе офицерĕсене 800 çын ытла вĕлернĕ. Старший сержант Бородец ертсе пыракан танк ĕнер хула варринех кĕрсе кайнă. Советăн шиксĕр танкисчĕ нимĕçсен войскисем тăракан вырăнта нумай вăхăт хушши пулнă. Пирĕн совет танкисчĕ пырса тухнине курсанах, нимĕçсен салтакĕсем хушшинче паника пуçланнă. Çавăнпа усă курса, Бородец тăшманăн пехотине тата автомашинисене пĕтерсе пынă, мĕнпурĕ 20 автомашина пĕтерсе тăкнă.

Рокоссовский командирăн чаçĕсем октябрĕн 17-мĕшĕнче тăшманăн танкĕсемпе мотопехотине хирĕç çапăçнă. Противникăн çухатусем пысăк пулнă. Рокоссовский юлташăн боецĕсем ĕнер тăшманăн 17 танкне çунтарса янă. Çĕр çинчи пирĕн войскăсене пирĕн авиаци пысăккăн пулăшса пырать. Пирĕн авиаци хамăр пехотăна малалла кайса пыма пулăшса пырать, тăшман аэродромĕсем çине тата тăшманăн фронт патнелле килекен колоннисем çине бомбăсем пăрахать. (ТАСС).

Донбаса хÿтлеме

КĂНТĂРТИ ФРОНТ, октябрĕн 17-мĕш. **(«Красная звезда» корр., телеграфпа).** Фашистла войскăсем Донбасс тата Азов тинĕсĕн çыранĕсене атакăлассине вăйлатсах пыраççĕ. Кăнтăрти фронтри чаçсем тăшмана хирĕç хытăн тăраççĕ. Çапăçусем питĕ вăйлăн пыраççĕ, тепĕр чухне ялсем алăран алла темиçе хут куçаççĕ.

Н-ски армин чаçĕсем противника вăйлăн пырса çапаççĕ. Юлашки икĕ кун хушшинче вĕсем противникăн атакине темиçе хутчен сирсе пăрахнă, унтан вĕсем хăйсем атакăпа кĕрсе нимĕçсене хĕссе пынă.

Фашистсен войскисем чĕрĕ вăй тата техника тĕлĕшĕпе пысăк çухатусем тÿсеççĕ. Уйрăмах противника юлашки çапăçура вăйлăн пырса çапса пысăк çухату кÿнĕ. Нимĕçсем хăйсен пĕтĕм вăйне пухса наступлени тума тытăннă. Кунĕпех вĕсем атака хыççăн атака тунă, анчах пирĕн оборонăна сирсе пăрахма вĕсене май килмен. Противник, çапăçу хирне çĕршер вилĕсем пăрахса хăварса, хăйĕн малтанхи позицине куçнă.

Т. ЛИЛЬИН.

* * *

КĂНТĂРТИ ФРОНТ, октябрĕн 18-мĕш. **(ТАСС корреспонденчĕ, телеграфпа).** Донбасшăн тата Азов тинĕс хĕррисемшĕн пыракан çапăçу кашни кунах çивĕчленсе пырать. Фашистсен командованийĕ унта çĕнĕ вăйсем илсе пырать. Çак кунсенче Италин кавалери дивизине çапăçăва кĕртсе янă. Донбаса хÿтлекен войскăсем çине атакăсем тăвасси вăйлансах пырать.

Хĕрлĕ Çар чаçĕсем тăшман пырса çапнине хирĕç хăюллăн кĕрешсе сирсе пăрахаççĕ. Противник пысăк çитĕнÿсемех тăваймасть. Вăл пысăк çухатусем тÿсет.

Октябрĕн 17-мĕшĕнче фашистсем наступлени тума тытăннă, вăл наступленире, пехотăсăр пуçне, танксемпе артиллери йышлăн пулнă. Çавăн пекех пире хирĕç Италин кавалери дивизийĕн икĕ полкĕ çапăçнă. Противник çав вăйсене пурне те пĕр чăмăра пухнă та, пĕр питĕ те кирлĕ енчен пырса çапма шутланă. Итальянецсен кавалери дивизийĕ пирĕн оборонăри чаçсене çавăрса илсе вĕсене флангран пырса çапма васканă.

Анчах наступлени тума пăхса хунă план пурнăçа кĕреймен. Оборонăна пĕлсе организациленĕ фашистсен çулне шанчăклăн пÿлсе лартнă. Нимĕçсем тунă атакăсене пурне те сирсе пăрахнă. Наступлени тăвакансем пысăк çухатусем тÿссе каялла чакнă. Уйрăмах пирĕн боецсем Муссолинин каппайчăк, анчах та ăссăр кавалерисчĕсене вăйлăн пырса çапса пысăк çухатусем кÿнĕ. Вĕсене çавтери вăйлăн лăсканă, вĕсен ирĕксĕрех каялла чакса çĕнĕ пополнени илмелле пулать пулмалла.

Кăнтăрти фронтăн тепĕр участокĕнче те йывăр çапăçусем пыраççĕ. Хĕрлĕ Çар воинĕсем паттăррăн, тÿсĕмлĕн çапăçаççĕ. Колосов юлташăн чаçĕ противника хирĕç каллех темиçе хут тĕл пулса çапăçнă. Разведка Корень тата Тельманово станцисем енчен нимĕç танкĕсен колонни тата икĕ полк мотопехота малалла куçса пыни çинчен пĕлтернĕ. Колосов юлташăн чаçĕ çийĕнчех вĕсене хирĕç тухнă, çапăçу пуçланса кайнă. Фашистсен колоннине хăваласа янă тата пĕр пайне пĕтерсе тăкнă. Противник каялла чакнă.

Çак çапăçăвăн итогĕсем: нимĕçсен 8 вăтам танкне, 9 машинине, минометсен 4 батарейине, 6 орудине пĕтерсе тăкнă, пĕр самолетне персе антарнă. Фашистсем çапăçу хирне, аманнисемсĕр пуçне, салтаксемпе офицерсен 200 виллине ытла пăрахса хăварнă.

Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли— ăшă тумтирсем

Комсомолецсем ăшă тумтир пухас ĕçре

ЕЛЧĔК. Районри комсомолецсем Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтир тата ытти япаласем пухас тĕлĕшпе активлăн ĕçлеççĕ, хăйсем пример кăтартса пыраççĕ. «Красное знамя» колхозри пуçламăш организацин секретарĕ Кондратьев юлташ икĕ килограмм çăм, «Кзыл-Элям» колхозри организацин секретарĕ Поликарпова юлташ пĕр çĕлĕк, пĕр мăшăр чăлха, пĕр мăшăр алшиш, комсомолец Петр Кургин (Ново-Байбатырево) икĕ тир, пĕр килограмм çăм, пĕр мăшăр носки, «Красный часовой» колхозри организацин секретарĕ Федоров юлташ пĕр тир, пĕр çĕлĕк, пĕр мăшăр алшиш панă.

Районри пĕтĕм комсомолецсен шутĕнчен 673 комсомолецĕ мĕнле те пулин япала е ăшă тумтир панă. Çапла вара районĕпе 7 мăшăр çăматă, 167 тир, 47 килограмм çăм, 91 çĕлĕк, 117 мăшăр алшиш, 69 мăшăр чăлха, 36 мăшăр тăла, 132 алшăлли пухăннă.

Анчах комсомолăн хăшпĕр организацийĕсем Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтир пухас тĕлĕшпе ĕçлекен комиссисене çителĕксĕр пулăшаççĕ. Уйрăмăнах «2-я пятилетка» (комсорг Сымкина юлташ), «Новый путь» (комсорг Иванова юлташ) колхозсем çумĕнчи организацисенче ĕç япăх тăрать.

Вырăнти комиссисене пулăшасси, союзра тăман çамрăксене пример кăтартса пырасси—кашни организацин, кашни комсомолецăн задачи пулса тăрать.

А. КРАСНОВ.
ВЛКСМ райкомĕн секретарĕ.

Пире аваймăн!

Пирĕн тăван Мускав—хăрушлăх умĕнче. Вырăс çыннин чĕришĕн чи паха пулса тăракан, мĕнпур ĕççыннисемшĕн виçесĕр хаклă пулса тăракан пирĕн аслă хулана урса кайнă фашистла ордасем хăратса тăраççĕ. Мускав патне килмелли çулсем çинче хаяр çапăçусем пыраççĕ. Тăшман тискеррĕн хĕссе килнине хирĕç Хĕрлĕ Çар чаçĕсем паттăррăн тăрса çапăçаççĕ.

Çак хаяр та хăрушă кунсенче пире хурçă пек чăтăмлăх, иксĕлми çирĕп дисциплина, çарти çирĕп йĕркелĕх нихăçанхинчен те ытларах кирлĕ. Пирĕн Хĕрлĕ Çарăн çав пахалăхĕсем эпир туса пыракан йывăр кĕрешÿре татăклă вырăн йышăнса тăраççĕ.

Çарти çирĕп йĕркелĕх—çарăн пĕтĕм тĕрекĕ пулса тăрать. Унсăрăн çирĕп оборона тума май çук, уйрăмах унсăрăн ăнăçлă наступлени тума май çук. Çарти çирĕп йĕркелĕхсĕр çар хĕçпăшаллă вăй пулма пăрахать, тăшман киле-киле çапмалли хÿтлĕхсĕр мишень кăна пулса тăрать.

Пирĕн çарти йĕркелĕхе фашистла разбойниксем пур майсемпе те пăсма хăтланаççĕ. Çакна тума вĕсем чи малтан пирĕн çынсен нервисене урса кайнă хаярлăхпа тата чи ирсĕр майсемпе атакăлаççĕ.

Хальхи вăрçă, унчченхи вăрçăсемпе танаштарсан, пуринчен ытларах нервă вăрçи пулса тăрать. Хăйсен мĕнпур ĕçсене нимĕçсем кĕтмен çĕртен тунă пек туса кăтартма тăрăшаççĕ. Пур çĕрте те вĕсем пире йĕри-тавра хупăрласа илнĕ пек туса кăтартма хăтланаççĕ. Гитлерла ирсĕрсем тĕрлĕрен провокацисемпе диверсисем анлăн туса пыраççĕ. Юншăн çăткăнланакан çынçиенсем час-часах психикăллă атакăсем тăваççĕ, хăйсен ÿсĕр салтакĕсене ретĕн-ретĕн парадлă утăмпа уттарса тÿрех вут-çулăм айне чикеççĕ.

Урса кайнă юнлă тăшман хăйĕн мĕнпур тактикине чи малтан пирĕн ретсене аркатса ярас, пирĕн хушăра паника тăвас, пирĕн шанчăка пĕтерсе лартас шутпа пĕтĕм вăйне хурса туса пырать, çапла майпа вăл пирĕн çарти йĕркелĕхе çĕмĕресшĕн, пирĕн кĕрешÿри çирĕплĕхпе пултарулăха хавшатасшăн тăрăшать.

Хĕрлĕ Çар воинĕсен çакăн çине пĕр ответ кăна пулма пултарать: пире хăратса ÿкерейместĕн! Партипе тăван çĕршыв пире хурçă пек çирĕп паттăрлăх, хурçă пек çирĕп чĕре панă. Тăшман совет халăхне хăратса ÿкерме шутлать, анчах совет çыннисем хăраса ÿкекен çынсем мар! Хăй мĕлкинчен хăй хăраса ÿкекен ачаш улпут майрисем мар эпир. Пире тĕрлĕрен эффектсемпе хăратса шиклентерме те эпир айван ача-пăча мар. Тăшман тĕрĕссипех вăйлă, эпир çакăн çинчен пĕлетпĕр. Анчах унăн вăйĕсем фашистла карасăварсем кăтартса пама тăрăшнă пекех çавтери чиксĕр нумай та пысăк маррине те эпир пĕлетпĕр. Çавăнпа та пирĕн закон çапла: Гитлерăн авантюрăллă тактикине кирек мĕнле пулсан та парăнмалла мар, фашистла йыткĕтĕвĕсем никам çĕнтерейми çарсем пулса тăраççĕ тесе калакан юмаха сирсе янă ĕнтĕ, пире халĕ нимĕнле хăратса хăтланни те шиклентерсе ÿкерме пултараймасть! Яланах çакна асра тыт: «шуйттан хăйне ытлашши сăрласа пĕтернипе кăна хăрушшăн курăнать!».

Пире ултавлă япаласемпе те хăратаймăн, чăн-чăн хăрушлăхпа та хавшатаймăн. Нервăсем пирĕн çирĕп, хăрушлăхсем çине эпир тÿррĕн пăхатпăр, вĕсене чакармастпăр та, çавăн пекех ÿстерсе те ямастпăр. Халсăр та шанчăксăр çын аллинче темĕнле лайăх хĕçпăшал та вăйсăр пулса тăрать. Йывăр самантра чĕтресе ÿкни, хăрушлăхран тарни çав хăрушлăха татах та ытларах ÿстерни кăна пулать. Кам хăраса ÿкнĕ, вăл çуррине яхăн тăшмана парăннă. Пачах урăхла: тăшмантан хăраса ÿкменни, кĕрешÿре хăрама пĕлменни, тем пулсан та кĕрешÿре çирĕп тăни—çĕнтерессине пĕлтерет. Çавăнпа та пирĕн закон çапла: хăравçă чунлă пулса нихăçан та хăвна чыссăра ан кăлар, кĕрешÿре яланах çирĕп пул, хăюллăн та хастаррăн çапăç!

Хастарлăх—çĕнтерÿ тусĕ. Çавăнпа та пирĕн закон çапла: нимĕнле лару-тăрура та найкăшмалла мар, мĕскĕнленсе, халсăрланса ÿкмелле мар! Халăхра çапла калаççĕ: «Хастарри—хăй хăратать, çемçешки—пуçне çухатать» теççĕ. Хастарринчен, хăюллинчен пуля та хăрать, ăна штык та витмест.

Пурте мар герой пулса çуралаççĕ, анчах кашниех герой пулма пултарать. Çакна валли пирĕн боецсене паттăр та хастар, чăтăмлă та çирĕп нервăллă воинсем пулма куллен, ывăнма пĕлмесĕр вĕрентсе, пиçĕхтерсе пымалла. Çакă вăл—комиссарсемпе политработниксен тата парти организацийĕсен задачи кăна мар: çар чаçĕн пĕтĕм пурнăçне боецсенчен куллен геройсем пăхса çитĕнтерес ĕмĕтпе туса йĕркелемелле. Çак ĕçре çар дисциплини питех те пысăк вырăн йышăнса тăрать. Çынсен ушкăнĕсене чи малтан дисциплина пĕр çирĕп çар чаçне пухса пĕтĕçтерет. Дисциплинăна яланах тата пур çĕрте те çирĕплетсе пымалла, ăна нихăш енчен те вăйсăрлатма памалла мар. Дисциплинăна пăснине нимĕнле чрезвычайнăй лару-тăрупа та тÿрре кăларма çукки, çарти хурçă пек çирĕп йĕркелĕх яланах çирĕп пулма кирли, вăрçăра вăл уйрăмах çирĕп пулма кирли кашни боецăн чĕрипе шухăшне витĕмлĕн кĕрсе вырнаçмалла.

Халĕ пирĕн войскăсем моральлĕ тата физически вăйĕсем пысăк та хаяр испытани витĕр тухаççĕ. Гитлеровецсем çĕнтерÿ тăвасшăн пĕтĕм хăвачĕсене хураççĕ, мĕншĕн тесен, нимĕçсен çарĕн фронтри, уйрăмах тата тылри положенине пула, Германия вăрçăн тепĕр хĕлне тÿссе ирттерме пултараймасть. Тăшман пирĕн оборонăна тытмалли рубежсем çине çĕмĕрсе кĕресшĕн урса кайсах талпăнать. Мускав умне хăрушлăх тухса тăчĕ. Кăнтăрти фронтăн хăшпĕр участокĕсенче, уйрăмах Донбасра Таганрог патне пымалли вырăнсенче, хăрушлăхлă положени пулса тăчĕ.

Хăрушлăх умĕнче хурçă пек çирĕп пулни кăна, кашни боец хăйĕн вăрçăри тивĕçлĕхне çирĕппĕн те паттăррăн пурнăçа кĕртсе пыни кăна, Хĕрлĕ Çарăн мĕнпур подразделенийĕсемпе чаçĕсем çавтери организованно та çивчĕ пулса кĕрешни кăна тăшмана чарса лартма, унăн планĕсене аркатса яма пултарать. Пирĕн ретре çемçелĕхĕн, хăравçăлăхăн йĕрĕ те пулмалла мар! Хамăрăн мĕнпур вăйсене, хамăрăн мĕнпур çирĕплĕхе—пĕр хурçă чăмăра пĕтĕçтерер. Çарти хурçă пек çирĕп йĕркелĕхрен пĕр утăм та чакни пулмалла мар! Положени мĕн чухлĕ йывăртарах, кашни боец çавăн чухлĕ пуçарулăрах та тĕреклĕрех пулмалла, пирĕн организованность çавăн чухлĕ пысăкрах, çарти йĕркелĕх çавăн чухлĕ çирĕпрех пулмалла.

Фашистла тискер-кайăк темĕнле тискерленсе сиксен те,—вăл пирĕн çапăçури вăй-хăвата авма, пире шиклентерсе, халсăрлатса ÿкерме пултараймĕ. Фашистла бандăсене Мускава кĕмелле мар тума пирĕн вăйсемпе майсем, çирĕплĕхпе чăтăмлăх çителĕклĕ. Мускавшăн эпир хăватлăн та хаяррăн, юлашки юн тумламĕ юлмиччен тăрса çапăçăпăр, гитлеровецсен планне пурпĕрех аркатса ярăпăр. Эпир хамăрăн тăван Мускава тăшман аллине ниепле те памастпăр. Совет çĕрĕн кашни пусăмне эпир хăватлăн, паттăррăн, кĕрешÿре хăрассине пĕлмесĕр çапăçса хÿтлĕпĕр—фашистсене пурпĕрех сирсе пăрахса çапса аркатăпăр.

Германи империализмĕн тискер-кайăкĕсем совет халăхне чура туса чĕркуçлантараймĕç. Нимĕнле йывăрлăхсемпе çухатусем çине пăхмасăр çапăçмалла, тăшмана çапса аркатиччĕнех çапăçмалла—çакă вăл Хĕрлĕ Çарти кашни боецăн, кашни совет çыннин чи çÿллĕ пурнăç законĕ.

(«Красная Звезда» умстатьи, октябрĕн 18-мĕш).

РАЙОНРИ ХАÇАТСЕНЕ ПĂХСА ТУХНИ

Хĕле хатĕрленес ыйту—районри хаçатра

Элĕк районĕнчи **«Колхоз хаçачĕ»** общественнăллă выльăх-чĕрлĕхе хĕл каçарма апат-çимĕç тата ăшă витесем хатĕрлес ыйтупа кашни номерте пекех зоотехниксен тата фермăра ĕçлекен работниксен статьисене пичетлесе пырать. Августăн 7-мĕшĕнче тухнă хаçатра **А. Федотов** зоотехник çапла çырать: «Пирĕн районри колхозсем кăçал выльăх апачĕ хатĕрлес тĕлĕшпе начар мар ĕçлеççĕ. Силос хывнă чухне те хĕвелçаврăнăшпе, çумкурăксемпе анлăн усă курчĕç. Выльăх витисемпе картисене юсанă чухне те ĕçĕн пысăк тухăçлăхне кăтартса ĕçлемелле. Ку тĕлĕшпе чылай колхозсем лайăх тĕслĕхсем кăтартса параççĕ. М. Горький ячĕпе тăракан колхозри строительство бригади уй ĕçĕ пуçланиччен, 9 кун хушшинче, лаша вити туса пĕтерчĕ. Çак бригадах халь клуб çурчĕ лартать. Колхозсенче ытларах вырăнти материалсемпе усă курма тăрăшас пулать. Ку ĕçе çине тăрсах сарса пымалла. Хĕле кĕме ноябрь уйăхĕнче мар, халех хатĕрленсе пыни кирлĕ».

Çакăн хыççăнах августăн 12-мĕшĕнче **А. Осипов** юлташ çырнă заметкăна пичетлесе кăларнă. Автор хăйĕн çырăвĕнче «Зерно» тата «Венера» колхозсем выльăх витисене пĕтĕмпех юсаса хатĕрлени тата дезинфекцилени çинчен çырнă.

Августăн 31-мĕшĕнче «Колхоз хаçачĕ» силос хывас ыйтупа ятарласа умстатья панă. Çак статьяра иртнĕ çулсенче выльăх-чĕрлĕх апачĕ хатĕрлес енĕпе пулнă çитменлĕхсене кăçал пачах тума юраманни çинчен асăрхаттарса панă. Кашни колхозăн выльăх апатне çителĕклĕ таранах хатĕрлеме тăрăшмалла. Хатĕрлесе хунă апат-çимĕçсене лайăх пăхса усрамалла тата вĕсене перекетлемелле, тесе çырать «Колхоз хаçачĕ».

Сентябрĕн 24-мĕшĕнче тухнă хаçатра выльăх апачĕ хатĕрлес ыйтупа виç-тăватă статья пичетленĕ. **П. Громов** юлташ хăйĕн статьинче Çӳлти Вылă колхозĕнче пăру витине вăхăтра туса пĕтерме тăрăшманнине тата Сормпуç Шĕмшеш колхозра лаша витине халиччченех витменнине кăтартса парать. Уборка вăхăтĕнче строительство бригадисенче ĕçлекен хăшпĕр колхозниксене уй ĕçне янă, анчах уншăн строительство ĕçĕ чарăнса тăмалла мар. Вĕсен выльăх витисемпе картахурисене октябрь уйăхĕн малтанхи кунĕсенчех юсаса пĕтерес задача лартмалла. Ку тĕлĕшпе Кĕçĕн Тукташ, Тавăт, Шураç тата Пиçенер колхозĕсенчен ĕçлеме вĕренес пулать, тесе çырать П. Громов юлташ.

Октябрĕн пĕрремĕшĕнче тухнă хаçатра Пиçенер колхоз председателĕн **И. Спиридонов** юлташăн статьине пичетлесе кăларнă. Спиридонов юлташ колхозниксем общественнăллă выльăх-чĕрлĕхсене хĕл каçарма хатĕрленес ĕçе хутшăнса ĕçленине кăтартса парать. Колхозниксенчен пĕр лайĕ, тесе çырать вăл, выльăх картисене юсанă çĕрте строительство бригадине пулăшать. Кĕске вăхăтрах 20 пуç ĕне валли вите туса лартрăмăр. Халĕ пăрусем валли тепĕр вите лартма пуçăннă, ку ĕçе те çанталăк сивĕтиччен туса пĕтеретпĕр. Выльăх апачĕсем пирĕн çителĕклĕ пулин те, силос хывмалли плана 130 процент тултарнă.

Октябрĕн 12-мĕшĕнче «Колхоз хаçачĕ» выльăх-чĕрлĕх ыйтăвĕпе иккĕмĕш умстатья панă. Выльăхсем валли ăшă витесем хатĕрлессишĕн чи малтанах колхоз председателĕсен тата ферма заведующийĕсен тăрăшмалла. Çĕнĕрен тума пуçланă витесене, мĕнле пулсан та, çак уйăхра туса пĕтерес пулать. Пур ĕçе те вăрçă обстановки хушнă пек тимлĕн тумалла, тесе çырать хаçат.

Хĕле хатĕрленеççĕ

Йĕпреç станцинчи железнодорожниксем Л. М. Каганович ячĕпе тăракан Çурçĕр Донецри чугунçул çинчи рабочисен примерĕпе кăçалхи çул станци хуçалăхне хĕле хатĕрлес тĕлĕшпе кирлĕ ремонтсене, государство укçитенкине салатмасăр, хăйсен вăйĕпех тума пулчĕç. Вĕсем хĕле хатĕрленес тĕлĕшпе виçĕ кун хушши ĕçлерĕç.

Рабочисен 25-мĕш участокри бригадир-коммунист Константинов юлташ хăй пĕччен 100 штука шпал хатĕрлесе, юрăхсăра тухнă шпалсене улăштарнă. Коммунист Архипов юлташ хăй бригадине чугунçул канавĕсене тасатма организациленĕ. Халиччен ку ĕçе тума ятарласах Улатăрти рабочисен бригадине чĕннĕ. Стахановец-стрелочник Клюковкин юлташ пĕр браксăр ĕçлет. Стрелкăсен хуçалăхне таса, тирпейлĕ тытать. Станци начальникĕ Гусев юлташ стрелка хунарĕсене хăй юсаса, кантăкĕсене лартрĕ, унăн арăмĕ стрелочниксен будкинчи кăмакапа маччана шуратрĕ. Станци коллективĕ 100 кубла метр вутă хатĕрлесе вăрмантан турттарса килчĕ. Халĕ железнодорожниксен хĕл каçма вутă çителĕклĕ.

Çавăн пекех, хĕле хатĕрленес ĕçе килхуçи хĕрарăмĕсем те активлăн хутшăнчĕç. Вĕсем чугунçул валли 500 шăпăр хатĕрлеме пулчĕç. Халĕ 140 шăпăрне хатĕрленĕ те ĕнтĕ.

Анчах хĕле хатĕрленес ĕçе станцири рабочисем пурте мар çителĕклĕ хутшăннă-ха. Уйрăм общежитисенчи, хваттерсенчи кăмакасене юсаса пĕтерменнисем, çĕмрĕк кантăксене лартманнисем те пур-ха. Çак çитменлĕхсене хăвăртрах пĕтермелле. Хĕле нихăçанхи пек мар лайăх хатĕрленнипе кĕтсе илни Германи фашисчĕсене хăвăртрах çапса аркатма пулăшать.

В. ИГНАТЬЕВ.

Вулав çуртĕнче

ВĂРНАР. Иртеменкассинчи вулав çурчĕ хăй тавра комсомолецсенчен, учительсенчен, колхозри стахановецсенчен çирĕп актив явăçтарнă. Вулав çурчĕн пĕтĕм ĕçне 9 çынран тăракан совет ертсе пырать.

Ĕçсыннисем хушшинче массăллă-агитациллĕ ĕçе туса пыма 26 çынран агитколлектив организациленĕ. Колхозри кашни бригада çумне агитаторсемпе вулавçăсем уйăрса çирĕплетнĕ. Вĕсем колхозниксене хальхи вăхăтра пулса иртекен аслă событисемпе, Совет Информаци Бюровĕн пĕлтерĕвĕсемпе, отечественнăй вăрçăн боевой эпизочĕсемпе паллаштараççĕ. Политикăллă-массăллă ĕçре И. Зайцев, Е. Назарова, А. Алексеева, З. Тяпкова, Е. Курбатова юлташсем хăйсене уйрăмах кăтартса параççĕ. Вĕсем, политикăллă ыйтусем çинчен ăнлантарса панипе пĕрлех, колхозниксене çар ĕçне те вĕрентеççĕ. Вĕсем тăрăшса ĕçленипе 81 колхозник ПВХО нормисене панă. Çитес вăхăтрах нумай колхозниксем ГСО нормисене параççĕ.

Кунсăр пуçне, вулав çурчĕ çумĕнчи активистсем колхозра тата кашни уйрăм бригадăра стена хаçачĕсем кăларса тăраççĕ.

Агитациллĕ-массăллă ĕçе куллен туса пынă май колхозри хуçалăх ĕçĕсем те вăхăтра пурнăçа кĕрсе пыраççĕ. Колхоз уйри тырпулсене вăхăтра пухса кĕчĕ. Государство умĕнчи пур обязательствăсене те парса çитерет.

Шкул ачисем колхозсене пулăшаççĕ

Республикăри шкулсем колхозсене производствăра вăйлăн пулăшса тăраççĕ. Отечественнăй вăрçă пуçлансанах учительсемпе шкул ачисем фронта мĕн вăй çитнĕ таран пулăшас хĕрӳ ĕмĕтпе колхозсен ĕçне активлăн хутшăнчĕç. Çуллахи каникул вăхăтĕнче çĕршер учительсем, пиншер вĕренекенсем колхоз уйхирĕсенче паха тĕслĕхсем кăтартса ĕçлерĕç.

Палтиелĕнчи вăтам шкулта (Шăмăршă р.) вĕренекенсем çуллахи каникул вăхăтĕнче виçĕ колхозра пĕр таталмасăр ĕçлесе пынă. Палтиелĕнчи «Красная звезда» колхозра кунсерен 140 ача ĕçленĕ, вĕренӳ çулĕ пуçланиччен вĕренекенсем 2.170 ĕçкунĕ тунă.

Вĕренӳ çулĕ пуçлансан та шкулсем колхозри ĕçрен уйрăлса кайман. Палтиелĕнчи вăтам шкулта вĕренекенсемех сентябрĕн 7-мĕшĕнчен пуçласа октябрĕн пĕрремĕшне çитиччен колхоза 20 гектар çинчен ясмăк, 12 гектар çинчен сĕлĕ пуçтарса панă, 11 гектар çинчен çĕрулми кăларнă. Кунсăр пуçне вĕренекенсем сложнăй молотилкăпа авăн çапнă çĕрте, комбайнпа çапнă тырра турттарнă çĕрте ĕçлеççĕ.

Çĕнĕ Ахпӳртри (Чкаловски р.) туллимар вăтам шкулта аслăрах классенче вĕренекенсем сентябрĕн 16-мĕшĕнчен пуçласа 8 гектар вир вырса панă, 35 гектар ыраш калчи çинчен çумкурăксене çумланă, хĕвелçаврăнăшне пуçтарса панă, кĕлтесем йăтса пулăшнă.

Тăрăнри туллимар вăтам шкулта вĕренекенсем (Чкаловски р.) сентябрĕн юлашки кунĕсенче виçĕ кун хушшинче колхозра 300 ĕçкунне яхăн тунă. Патăрьелĕнчи туллимар вăтам шкулта вĕренекенсем сентябрĕн 16-мĕшĕнчен пуçласа 24-мĕшне çитиччен колхозра ĕçлесе 200 ытла ĕçкунĕ тунă. Ку шкулта III—IV-мĕш классенче вĕренекенсем те уроксем хыççăн колхоз ĕçне ĕçлеме тухаççĕ.

Канаш районĕнчи учительсем колхоз ĕçне активлăн хутшăнса ĕçлеççĕ. Вĕсем 2982 ĕçкунĕ тунă. Пуринчен ытларах Тури Юнтапари пуçламĕш шкул учителĕ Тихонов, Шаккăл вăтам шкулĕнчи Семенова, Детлов учительсем çине тăрса ĕçлеççĕ. Тихонов юлташ 100 ĕçкунĕ ытла, Семенова 200 ĕçкунне яхăн, Детлов 80 ĕçкунĕ тунă. Канаш районĕнчи шкул ачисем октябрĕн пĕрремĕш тĕлне 16 пине яхăн ĕçкунĕ ĕçлесе илнĕ.

Чылай шкулсенче вĕренекенсем Хĕрлĕ Çара кайнисен çемьисене шефа илнĕ, вĕсене тĕрлĕ ĕçре пулăшаççĕ. Карапай-Шăмăршăри туллимар вăтам шкулта вĕренекенсем Хĕрлĕ Çара кайнисен çемьисене çĕрулми кăларса панă, килти вак-тĕвек ĕçсене тума пулăшса тăраççĕ.

А. ОТАЧКИН.

Тимуровецсем

ÇĔРПУ. Анат-Кипекçери туллимар вăтам шкулти пионерсемпе шкул ачисем красноармеецсен çемьисене пулăшас, шăлан çырли, тимĕр-тăмăр пухас, выльăх-чĕрлĕхе шефа илес ĕçе аван йĕркеленĕ. Вожатăйсем Сидякова, Сергеева, Шишкова юлташсем пионерсем хушшинче тăрăшса ĕçлеççĕ. Шкулта тимуровецсен командине организациленĕ. Вĕсем красноармеецсен çемьисене пулăшаççĕ. Паянхи куна 4 красноармеец çемьисене çĕрулми кăларса панă, шыв кӳрсе, çырусем çырса параççĕ. Команда 12 килограмм шăлан çырли, 200 килограмм тимĕр-тăмăр пухнă. Ку ĕç сарăлсах пырать. Тимуровецсен командинчи 3 пионера çак кунсенче комсомол ретне илнĕ.

А. ВАСИЛЬЕВ.

БАЛТИЕЦСЕМ ЛЕНИНГРАДА ХӲТЕЛЕÇÇĔ. Германи фашисчĕсене Совет «кучченеçĕсем».

В. ТАРАСЕВИЧ фотоӳкерчĕкĕ (ТАСС фотохроники).

Çулталăк планне тултарчĕç

КАНАШ. (**«Чăваш Коммуни» корреспонденчĕ**). Районри артельсенчен уйрăмăнах инвалидсен «Красный воин» артелĕ лайăх ĕçлесе пырать. Октябрĕн 1-мĕш тĕлне вăл 1941 çулти производство планне 135,8 процент, III квартал планне 125,6 процент тултарса, планран ытлашши 230 пин тенкĕлĕх продукци пачĕ. Уйрăм цехсен коллективĕсем, пĕр-пĕринпе ăмăртса ĕçлесе, халиччен курман ĕç тухăçлăхĕсем кăтартаççĕ. Трикотажнăй цех (заведующийĕ Скрипченкова юлташ) çулталăк планне 124 процент, çĕвĕ çĕлекен цех (заведующийĕ Зиновьев юлташ) — 166 процент, сăрлакан цех (бригадирĕ Скворцова юлташ) — 214 процент тултарнă. Çĕвĕçсем Александров, Шалина, Муленкова, Москвина т. ыт. те кулленхи нормăна 3 хут тултарса ĕçлеççĕ.

Халĕ артель коллективĕ çулталăк вĕçлениччен планран ирттерсе татах 400 пин тенкĕлĕх продукци парассишĕн кĕрешет. Зиновьевпа Федорова сменисем октябрь уйăхĕн планне 20-мĕш тĕлне, IV-мĕш квартал планĕн çуррине—уяв тĕлне тултарма обязательство илчĕç.

Вырăнти промышленность системине кĕрекен «Индпошив» çĕвĕ мастерскойĕ те лайăх ĕçлет. Вăл 9 уйăх та 10 кунра çулталăк планне 101 процент тултарчĕ. Çак вăхăтра темиçе çĕр çынна пальтосем, костюмсем, кĕпе-йĕмсем тата ытти çи-пуçсем те вăхăтра, лайăх пахалăхпа хатĕрлесе пачĕ. Мастерской коллективĕ уяв умĕнхи социализмлă ăмăртăва хутшăнса, октябрь уйăхĕн планне 25-мĕш тĕлне тултарма, çулталăк вĕçлениччен планран ирттерсе 106 пин тенкĕлĕх продукци пама обязательство илчĕ. Стахановец-çĕвĕç С. И Яров юлташ иртнĕ уйăхри нормăна 147 процент тултарнă. Унăн обязательстви — ку уйăхри нормăна 180 процент тултарасси. Халĕ Яров юлташ кулленхи ĕç нормине ытлашшипех туса пырать.

А. Елохина, А. Конина, М. Никитина çĕвĕçсем те тухăçлă ĕçлеççĕ. Уйăхри задание вĕсем нихăçан та 130 процентран кая тултармаççĕ.

Т. ИВАНОВ.

Пĕччен 325 килограмм шăлан çырли пухнă

КӲКЕÇ. Абашри вăтам шкулта вĕренекенсем шăлан çырли пухас ĕçе лайăх организациленĕ. Вĕсем пĕтĕмпе 1125 килограмм пухнă. Вăл шутран VI-мĕш класра вĕренекен Е. Степанов пĕчченех 325 килограмм, V-мĕш класра вĕренекен А. Степанова 56 килограмм пухса панă.

Степанов шкула кайнă чухне яланах хăйпе пĕрле хутаç илсе çӳренĕ, мăнçул икĕ айккипе ларакан шăлан йывăççи çинчи çырласене пуçтарнă. Тепĕр чухне уроксем хыççăн ятарласа шăлан çырли пухма тухнă.

Т. ЛОГИНОВ.

Комсомолецсем вăрçă кунĕсенче

ÇĔРПУ. Районри комсомолецсемпе комсомолкăсем пĕтĕм ĕçе вăрçă хушнă пек туса пыраççĕ. Вĕсем стахановла ĕçлесе, фронта кайнă юлташĕсем вырăнне тăрса, çĕнĕ профессисене вĕренсе, тăшмана хирĕç пыракан хаяр вăрçăра çĕнтерӳ тума Хĕрлĕ Çарпа Тинĕс-Çар Флотне тата авиацине кулленех пулăшса пыраççĕ.

Аслă çулпуç Сталин юлташ паттăр Хĕрлĕ Çара пур майсемпе те пулăшса пырасси çинчен чĕнсе калананине районри комсомолецсемпе комсомолкăсем тата союзра тăман çамрăксем чыслăн пурнăçласа пыраççĕ. Отечественнăй вăрçă пуçланнă хыççăн тăван çĕршыва сыхлама Хĕрлĕ Çар ретне хăйсен ирĕкĕпе 31 комсомолец кайрĕç, 21 комсомолка донорсен ретне тăчĕç. Районĕпе 102 санитарнăй пост организациленĕ. Унта 753 хĕрача, вĕсенчен 364 комсомолка ĕçлеççĕ. Хулара медсестрасен курсне организациленĕ. Курсра 15 комсомолка вĕренет. Кунсăр пуçне 35 хĕрача медсестрасен тата 35 хĕрача трактористсен курсĕсенчен вĕренсе тухрĕç. Çавăн пекех 120 комсомолка 1-мĕш сыпăклă ГСО нормисене панă.

Фронта пулăшас шухăш-кăмăлпа комсомолецсем 83 тонна тимĕр-тăмăр, 750 килограмм шăлан çырли пухса пачĕç.

Районри комсомолецсемпе комсомолкăсем Шупашкарти Ленин ячĕпе тăракан фабрика коллективĕ чĕнсе калананине пысăк хавалăхпа кĕтсе илчĕç. Хĕрлĕ Çар боецĕсене валли ăшă япаласем пухас ĕçе активлăн хутшăнчĕç. Паянхи куна 27 мăшăр çăматă, 11 фуфайка, 9 мăшăр брюки, 99 мăшăр перчатка, 97 мăшăр носки, 63 мăшăр алшиш, 72 килограмм çăм тата 879 тенкĕ укçа пухса пачĕç.

Комсомолецсемпе комсомолкăсем колхозсене уйхирти тырпулсене пухса кĕртес тата выльăх-чĕрлĕх йышне ӳстерес тĕлĕшпе сахал мар пулăшрĕç. Çĕршер гектар тыră вырчĕç, пиншер центнер авăн çапрĕç, çĕрулми кăларчĕç, 1.056 тонна силос хыврĕç т. ыт. те. Колхоз уйхирĕсенче 32 комсомолец ĕç нормине 200-шер процент ытла тултарса ĕçлерĕç.

Оборонăн Государственнăй Комитечĕ «ССР Союзĕнчи гражданĕсене пурне те обязательнăй йĕркепе çар ĕçне вĕрентесси çинчен» йышăннă постановленине пурнăçласа, комсомолецсем çар ĕçне тимлĕн вĕренме тытăнчĕç. Вĕренӳ пункчĕн начальникĕ пулса пĕр комсомолец, комиссарсем пулса 3 комсомолец ĕçлеççĕ. Кашни вĕренӳ пунктĕнчех партипе комсомол групписене организациленĕ. Комсомолецсем вĕреннĕ çĕрте ыттисене пример кăтартса пыраççĕ, лайăх вĕренеççĕ. Кунпа пĕрлех комсомолецсем, агитаторсем, стена хаçачĕсемпе боевой листоксен редакторĕсем пулса ĕçлеççĕ.

Яндушри вĕренӳ пунктĕнчи комсомолецсем (комиссарĕ комсомолец Тимофеев юлташ) хăйсен вăйĕпе час-часах спектакльсем те лартаççĕ.

А. ВАСИЛЬЕВ.

ВЛКСМ райкомĕн секретарĕ.

Отлично вĕренессишĕн

ÇĔМĔРЛЕ. (**«Чăваш Коммуни» корр.**). Шкулсенче Октябрьти Социализмлă Аслă Революцин XXIV-мĕш уявне кĕтсе илме хатĕрленес ĕç сарăлсах пырать. Вĕрентекенсемпе вĕренекенсем аслă уява вĕренӳ пахалăхне тата ытларах лайăхлатнипе, дисциплинăна çирĕплетнипе, шкула пĕр сиктермесĕр çӳренипе кĕтсе илессишĕн тăрăшаççĕ. Çав ыйтусем ăмăрту договорĕсенче тĕп вырăн йышăнса тăраççĕ.

Хулари 2-мĕш номерлĕ шкулта 996 ача вĕренет. Вĕсен хушшинче халь уяв умĕнхи ăмăрту пуçланнă. Класпа класс, вĕренекенпе вĕренекен пĕр-пĕринпе ăмăртăва тухаççĕ. 7-мĕш «В» класра вĕренекенсем пĕр япăх паллă та илмесĕр вĕренсе пыма, шкула пĕр сиктермесĕр çӳреме, хăйсене хăйсем отлично тыткалама, ПВХО значокĕн нормине парса çитерме обязательствăсем илнĕ. Çав пунктсем тăрăх вĕсем 7-мĕш «Б» класа ăмăртăва чĕннĕ. Кунсăр пуçне тата кашни вĕренекен вĕренӳ пахалăхне лайăхлатас тĕлĕшпе хăй çине конкретлă обязательствăсем илнĕ. А. Самсонов пур предметсемпе те отлично вĕренме, Митюков—лайăх вĕренме пулнă. Ăмăрту договорĕсене курăнмалла вырăна çакнă. Обязательствăсене кам мĕнле пурнăçа кĕртсе пынине тăтăшах паллă туса пыраççĕ.

Çак икĕ класра юлашки вăхăтра вĕренӳ пахалăхĕ лайăхланни сисĕнет. Вĕренекенсем хăйсем çине илнĕ обязательствăсене ăнăçлăн пурнăçа кĕртсе пыраççĕ. 7-мĕш «В» класра вĕренекен А. Еркин вырăс чĕлхипе, литературăпа тата алгебра, физика, хими, зоологи предмечĕсемпе отлично вĕренме пулнă. Юлашки тĕрĕслӳре вăл çав предметсемпе пуринпе те отлично паллăсем илнĕ. Самсонов та унран юлмасть.

Çитес кунсенче шкулта классем хушшинче социализмлă ăмăрту мĕнле пынине палăртса тăма кăтарту хăми организацилеççĕ, стена хаçачĕ кăлараççĕ.

Пĕрремĕш номерлĕ шкулта вĕренекенсем те Октябрь уявĕ умĕнхи ăмăртăва вăйлатса пыраççĕ.

Шкулта тĕрлĕрен кружоксем организациленĕ. Вĕсем те аслă уява хăйсен ĕçне лайăхлатнипе кĕтсе илессишĕн кĕрешеççĕ.

Хар. ЛИСИН.

Донорсем

Шупашкар больницинче ĕçлекен паллă хирург Игнатий Максимович Кузнецов палатăсенчи чирлĕ çынсене пăхса çаврăннă вăхăтра ăна дежурнăй сестра телефон патне чĕннĕ.—Каласа парăр мана, тархасшăн, ман валли переливани тума юн кам пачĕ, эпĕ çав çынна тав тăвас тетĕп, вăл мана вилĕмрен хăтарчĕ,—тенĕ операци тунă хыççăн сывалнă çын телефон тăрăх.

Уншăн юн кам панине ăна калаççĕ параççĕ. Сывалнă гражданин К. донор патне кайса ăна чĕререн тав тăвать.

Ку пирĕн вăхăтра, хальхи вăхăтра пулнă. Акă ĕлĕк-авал, 450 çула яхăн каялла, Иннокентий VIII ятлă Римский папа, ватăлнă пулин те, тата ытларах пурăнас тесе, хăйĕн ӳтне шăтарса çын юнне яма хушнă, анчах сывалайман тата переливани тăвакан тухтăр хăй те тарса çеç хăтăлнă, мĕншĕн тесен вилнĕ папăн сывăх çыннисем çав тухтăра вĕлерессшĕн пулнă.

Унтанпа ĕнтĕ медицина тĕлĕнмелле çитĕнӳсем тунă. Нимрен ытла совет влаçĕ пулнăранпа пирĕн аслă çĕршывра медицина калама çук пысăк çитĕнӳсем турĕ. Çав çитĕнӳсенчен пĕри вăл—тĕрлĕ чирсемпе сывмарланнă çынсене ытти çынсен юнне илсе (юн паракансене донорсем теççĕ) переливани туни пулса тăрать.

Мĕнле чиртен кăна сыватмасть-ши çав переливани? Ун çинчен пĕлес тесен, больницăсенче кама тата мĕнле чиртен сыватма переливани тунине çырса пынисене çеç пăхса тухас пулать.

Иртнĕ çулта Шупашкар больницинче кăна 355 çынна переливани тунă, кунсăр пуçне районсенче—73 çынна переливани туса сыватнă. Çавăнпа часчасах телефонпа та, ятарласа больницăна пырса та, сывалнă çынсем донорсене тата врачсене тав тăваççĕ, мĕншĕн тесен вĕсене чăнахах та переливани çеç вилĕмрен хăтарма пултарнă. Час-часах сывмар çынна нимĕнпе те сыватма май пулмасть, переливани çеç ăна вилĕмрен хăтарма пултарать. Ун пек пулнисем Шупашкар больницинче те питĕ нумай. Акă, сăмахран, пĕр пример: нумай пулмасть Кузнецов врач пĕр çынна операци тунă. Кухньăра пушар сӳнтернĕ чухне вăл сылтăм хулне пĕтĕмпех вутпа пĕçертнĕ, аллине касмалла пулнă. Операци тунă вăхăтра çав çын, ватăскер тата сывмарскер, вилнĕ пекех пулса каять, сывлама чарăнать, унăн тĕсĕ шуралать, алă тымарĕ тапма чарăнать. Мĕн тăвас? Çын вилет вĕт? Кузнецов врач васкаса унăн çухавине вĕçерет те май çинчи юнтымарне малтан хатĕрлесе хунă консервированнăй юн ярать. Пĕр аллă грамм юн ярсанах çын сывлама пуçлать, унăн сăн-пичĕ хĕрелме пуçлать, чĕри вăйлăн тапма тытăнать. Операци тунă хыççăн çав çын сывалать, халĕ те тухтăрпа донора тав тăвать.

Сывă çын юнне сывмар çынна переливани тăвасси пирĕн Чăваш республикинче 1935 çулта пуçланнă. Ăна пуçласа яраканни наукăсен тава тивĕçлĕ деятелĕ, халĕ те Шупашкар больницинче хирург пулса ĕçлекен врач И. М. Кузнецов пулса тăрать.

Çак ĕç кĕлĕ çулран-çул ӳссе пырать, донорсен шучĕ те нумайлансах пырать. Белофинсене хирĕç вăрçă пынă чухне донорсен шучĕ уйрăмах нумай ӳснĕ, мĕншĕн тесен вăрçăра аманнă çынсене сыватас çĕрте переливани питĕ пулăшать, хăшпĕр чухне йывăр аманнă боецсене переливани туса çеç сыватма пулать. Кăçал фашистла Германия пирĕн çĕршыв çине килсе тапăнсан, çак аслă отечественнăй вăрçăра аманакан Хĕрлĕ Çар боецĕсене сыватма хăйсен юнне паракансен, урăхла каласан, донорсен йышĕ калама çук ӳсрĕ. Çамрăк патриотсемпе патриоткăсем фашизма хирĕç пыракан отечественнăй вăрçăра çапăçса аманнă боецсене хăйсен юнне парса сыватма тăрăшаççĕ.

Нумаях пулмасть, А. Багдасаров профессор «Известия» хаçатра (5/IX—41 ç.) çапла çырнăччĕ: «Пĕр армейски госпитальре 3-мĕш рангри çар врачĕ Волохвянский суранланнă боецсене переливани тунă хыççăн тĕлĕнмелле паха ĕçсем пулса иртни çинчен пĕлтерчĕ. Тăшманăн çывăхри тылне бомбăсем пăрахса çĕмĕрме кайнă Л. летчикăн самолетне фашистсем зенитнăй артиллерирен персе вут тивертнĕ пулнă. Паттăр лейтенант тăшманăн çар объекчĕсем çине мĕнпур бомбисене пăрахмасăр самолетран уйăрălман. Çунакан самолет сывлăшра пайăн-пайăн уйăрăлса ишĕлме пуçланă. Пичĕкуçĕ тата аллисем вутпа пиçнĕ летчик парашютпа сикнĕ те тăшмансем йышăннă вырăна лекнĕ. Икĕ кун иртсен çеç герой хамăр чăсçем патне пырса çитнĕ. Ăна, вутпа пиçсе ывăнса тата выçăпа аптăраса начарланнăскерне, 39 градуслă температурăпа госпитале хунă. Çавăнтах ăна 500 кубла сантиметр юн панă. Тепĕр кунне унăн температури виçеллĕ пулнă. Виçĕ кун иртсен, сывалма пуçланă летчика пĕтĕмпех сывалса çитме тылри госпитале ăсатнă».

Çапла сывă çын юнĕ вилес патне çитнĕ боецсене вилĕмрен хăтарма пулăшать. Сывă çын юнне пани отечественнăй вăрçăра аманнă паттăр боецсен пурнăçне çăлса хăварать.

— Хăшĕ-пĕрисем 10—15 çул хушши ĕнтĕ переливани тума хăйсен юнне парса тăраççĕ, çакăнтан вĕсен сывлăхĕ нимĕн чухлĕ те начарланмасть, — тет Кузнецов врач.

Çав донорсем халĕ вăрçă пуçланнă хыççăн Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли хăйсен юнне татах та ытларах пама пуçларĕç. Акă М. А. Папенина 1938 çултанпа переливани валли хăй юнне вĕçĕмрен парса тăрать. Иртнĕ çултанпа кашни уйăхра 300 грамран кая мар парать.

— Упăшка манăн вăрçăра, урнă фашистсене хирĕç çапăçать, эпĕ кунта хам юна парса аманнă е сывмарланнă боецсене сыватма пулăшатăп,—тет вăл.

Кашни уйăхра 300 грамран кая мар юн парса тăрсан та, вăл çавтери çирĕп те таса сывлăхлă.

— Юн панă хыççăн аппетит ӳсет, апат аван çиетĕн, лайăхрах пек туйăнать,—тет вăл кулкаласа.

Çавăн пекех переливани тума нумайранпа юн парса тăраканни—вăл И. В. Бузановская юлташ. Вăл та тăваттăмĕш çул ĕнтĕ хăйĕн юнне переливани тума 2 уйăхра пĕрре парса пырать.

— Урнă тăшмансене çĕмĕрсе тăкма манăн юн та пулăшни мана хавхалантарать, эпĕ тăшмансене аркатса тăкиччĕнех хам юна переливани тума парса тăма шутлатăп,—тет вăл.

Çамрăксем çеç мар, ваттисем те хăйсен юнне парса Хĕрлĕ Çара пулăшаççĕ. Акă, нумаях пулмасть, Улатăртан Шупашкара хĕрĕ патне пурăнма килнĕ 53 çулхи Н. Е. Кузнецова та хăйĕн юнне парас тесе больницăна пынă. Тĕплĕн сăнаса пăхнă хыççăн унăн юнне илме килĕшнĕ.

Акă тата çамрăк хĕрарăм Р. Лазарева. Пиччĕшĕ унăн вăрçăра.

— Эпĕ пичче пек боецсене, вĕсем вăрçăра аманас пулсан, хам юна парса пулăшатăп, кирлех пулсан хам та алла пăшал тытса вăрçа кайма пултаратăп,—тет вăл.

Çавăн пекех М. И. Домильянăн упăшки те вăрçăра тăшмансене хирĕç çапăçать. Вăл вăрçă чарăничченех, тăшмансене çĕмĕрсе тăкичченех хăйĕн юнне Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли хаваспа парса тăма пулнă.

— Мана, хам темĕн пек каяс тесен те, ура ыратнипе вăрçа илмерĕç, эпĕ хам юна парса пулăшас терĕм, ытти çамрăксене те, юрăхлă пулсан, хăйсен юнне Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли пама сĕнетĕп,—тет П. М. Беспалов юлташ.

Кашни тунтикун Шупашкар больницинче хăйсен юнне переливани тума паракансем туллиех пулаççĕ. Унта юн юрăхлипе юрăхлă маррине сăнаса пăхаççĕ те, виçĕ группăна уйăрса, вĕсенчен юн мĕн чухлĕ илме юрать, çавăн чухлĕ илеççĕ. Унта илнĕ юна пăсăлмалла мар консерваци тăваççĕ те тепĕр пайне кунти сывмар çынсем валли хăварса, ыттине Германи фашисчĕсене хирĕç паттăррăн çапăçса суранланакан боецсене сыватма яраççĕ. Çапла пысăк пулăшу параççĕ донорсем Хĕрлĕ Çара. Вĕсен шучĕ ӳснĕçемĕн ӳссе пырать.

С. ЯЛАВИН.

Октябрь уявĕ умĕнхи социализмлă ăмăрту

Çĕмĕрлери предприятисенче

«Йăлтах фронт валли! Йăлтах çĕнтерӳ тума!» Çакăн пек лозунгпа сарăлса пырать Октябрь уявĕ умĕнхи социализмлă ăмăрту Çĕмĕрлери предприятисенче. Кашни коллектив Л. М. Каганович ячĕпе тăракан заводри рабочисемпе работницăсем чĕнсе каланине сӳтсе-явса, татăклă обязательствăсем илнĕ. Чылай предприятисенче илнĕ обязательствăсене ăнăçлăн пурнăçласа пыраççĕ.

Древкомбинатри рабочисемпе работницăсем юлашки вăхăтра уйрăмăнах пысăк хастарлăхпа ĕçлеççĕ. Кунта кашни цех, смена, бригада тата рабочисем пĕр-пĕринпе ăмăртăва тухнă. Вĕсем хушшинче двухсотниксемпе трехсотниксем те сахал мар. 7-мĕш номерлĕ цехра кулленхи ĕç нормине тултараймансем çук. 52 çын хăйсен ĕç нормисене 200 процентран кая мар, 20 çын 170—200 процент ытларах тултарса пыраççĕ. Наталия Вашуркина, Пелагея Ӳтехина ертсе пыракан бригадăсем вăтамран илсен плана 200 процент, Григорий Парамонов бригади—240 процент тултараççĕ.

Двухсотниксен йышĕ 9-мĕш номерлĕ цехра та ӳссех пырать. Токарьсемпе тимĕрçсем хушшинче вĕсен хисепĕ 70 процента яхăн. Токарь Веселкин юлташ октябрĕн 12—13—14-мĕшсенче нормăна 223—250 процент тултарнă, коммунист Ярзаев юлташ куллен 2—3 норма тăвать. Вăл октябрь уйăхĕнче хăйне панă задание 200 процентран кая мар тултарма обязательство илнĕ.

* * *

«Большевик» заводра ĕç тухăçлăхне ӳстерсе пырас тĕлĕшпе скумпи тата механически цехсем малта пыраççĕ. Вĕсем плана уйăхран уйăха иртторсе тултараççĕ. Акă, пĕр цех коллективĕ сентябрь уйăхĕнче ĕç тухăçлăхне 164 процент ӳстернĕ. Паллă стахановец П. Кощеев уйăх планне 225 процент, тимĕрç Д. Тимофеев—218 процент, токарь И. Баранов —216 процент тултарнă. Вĕсен икĕ норма тултарса ĕçлесси яланхи йăлана кĕнĕ.

— Отечественнăй вăрçă вăхăтĕнче эпир вăхăта вилме пултараймастпăр. Кашниин пирĕн икшер норма тултармалла. Эпир октябрь уйăхĕнчи плана 200 процентран кая мар тултарма пуллатпăр,—теççĕ стахановецсем.

Нумаях та пулмасть, Кощеев юлташа васкавлă заказ пачĕç, ăна тума 67 сехет кирлĕ пулнă. Хастарлă стахановецăн алли йывăр заказа 35 сехет хушшинче пысăк мастерлăхпа туса пĕтерчĕ.

* * *

«Индпошив» мастерскойĕн коллективĕ сентябрь уйăхĕн планне 117 процент тултарнă. Рабочисемпе работницăсем Октябрь уявне татах та лайăхрах тĕслĕхсем кăтартнипе кĕтсе илессишĕн кĕрешеççĕ. Вĕсем Л. М. Каганович ячĕпе тăракан завод коллективĕ чĕнсе каланине ответлесе, хăйсем çине çакăн пек обязательствăсем илчĕç: çулталăк планне декабрĕн 25-мĕш тĕлне тата октябрь уйăхĕн планне 120 процентран кая мар тултармалла, пулăшакан материалсене перекетленĕ май хатĕр продукцин хăйне ларакан хакне 10 процент чакармалла, коллективри пур рабочисене те нормăна тултарса ĕçлекен тумалла тата лайăх пахалăхлă продукци туса кăлармалла.

Коллектив илнĕ обязательствăсене ăнăçлăн пурнăçа кĕртсе пырать. Уйрăм рабочисем А. Вяхирев, С. Куликов, И. Антипов юлташсем лайăх пахалăхлă продукци туса кăларнипе пĕрлех ĕç нормисене 150 процент таран тултарса ĕçлеççĕ. Мастер Вяхирев юлташ васкавлă заказсем парсан, смена пĕтнине пăхмасăр, 2—4 сехет юлса ĕçлет.

Уяв умĕнхи ăмăртăва хутшăннă хыççăн Ц. Липская, В. Хватова мастерицăсем тата ученица Шалапаева юлташ та хăйсен нормисене ирттерсе тултарма пуçларĕç.

Мастерской коллективĕ ĕç тухăçлăхне ӳстерсе пынипе пĕрлех тăван Хĕрлĕ Çара укçа-тенкĕсем, ăшă тумтирсем парса пулăшать. Рабочисемпе работницăсем Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли 10 ваткăллă брюки, 12 простынь, 7 штука минтер пичĕ, 4 ăшă кĕпе тата темиçе мăшăр алшиш-носкисем, алшăллисем панă.

* * *

«Партизан» артелĕнчи стахановецсем пысăк хастарлăхпа ĕçлеççĕ. Вĕсене ирхине смена пуçланиччченех цехсенче ĕçленине куратăн. Вĕсем вăхăтпа туллин усă кураççĕ. Вĕсемшĕн пĕр минута та хаклă.

Хастарлă работницăн Л. Квятковская юлташăн упăшки Хĕрлĕ Çара кайнă. Хăй производствăра ĕçлет, задание срокчен, пысăк пахалăхпа пурнăçлама тăрăшать.

Юлашки вăхăтра Квятковская юлташ васкавлăн тумалли ĕçсене пурнăçларĕ. Ку ĕçре те вăл ыттисене пример кăтартрĕ. Икĕ кун хушшинче тумалли ĕçе пĕр кун хушшинче туса пычĕ.

Мастерица Герасимова, сапожник Масленин юлташсем те нормăсене 120—180 процент тултараççĕ, закройщик Потапов юлташ 150 процент таран тултарса ĕçлет. Вĕсем те смена пĕтнĕ хыççăн темиçе сехет хушши цехран тухмасăр, васкавлă заказсене срокчен пурнăçлама тăрăшса ĕçлеççĕ.

Артель коллективĕ Октябрь уявне çак уйăхăн планне срокчен тултарнипе, пур рабочисене те нормăна тултарса ĕçлекен тунипе кĕтсе илме хăй çине обязательство илнĕ.

«Труженик» заводăн коллективĕ те лайăх ĕçлет. Хăма çуракан цех хăйĕн çулталăкри планне 9 уйăх хушшинчех 155,1 процент, катка-пичке цехĕ — 128 процент тултарнă.

Çак кунсенче уйрăмăнах токарь Савинов юлташ пысăк тухăçлăхпа ĕçлет. Вăл нормăна 2—4 хут ирттерсе тултарать, хăйне панă заказа туса пĕтермесĕр те канма каймасть.

Слесарь А. Сидоров юлташ 50 çултан та иртнĕ, «Труженик» заводра кăна 9 çул ĕçлет. Анчах ĕçре çамрăккисенчен кая юлмасть. Хăйне панă ĕçе ялан срокра тата пысăк мастерлăхпа пурнăçлать. Техноурук Архипов юлташ каланă тăрăх, Сидоров юлташ уйăх ытла ĕнтĕ канмалли кунсемпе усă курмасăр производствăра ĕçлет.

Çĕмĕрлери предприятисенче ĕçлекенсем стахановла ĕçлесе тăван Хĕрлĕ Çара пулăшаççĕ. Кирлĕ пулсан вĕсем алла хĕçпăшал тытса тăшмана хирĕç паттăррăн çапăçма та хатĕр.

Хар. ЛИСИН.

Чугунçул работникĕсен паха ĕçĕсем

КАНАШ. («Чăваш Коммуни» корр.). Мускаври Л. М. Каганович ячĕпе тăракан завод коллективĕ Октябрьти революци 24 çул тултарнине тивĕçлипе кĕтсе илме чĕнсе каланине чугунçул станцинче ĕçлекенсем хапăл туса йышăнчĕç. Вĕсем уяв умĕнхи социализмлă ăмăртăва хутшăнса поездсене расписанипе çӳретме, пĕр брак, пĕр простой тумасăр ĕçлеме пулаççĕ. Чугунçул работникĕсем нумайĕшĕ халĕ хăйсен обязательствисене чыслăн пурнăçласа пыраççĕ. II-мĕш Канаш станцинчи Дубов, Ефанов тата Нужин дежурнăйсен сменисем уйрăмăнах лайăх тĕслĕхсем кăтартаççĕ. Вĕсем поездсене кĕтсе илсе ăсатас ĕçе кунран кун лайăхрах туса пыраççĕ. Октябрĕн 9-мĕшĕнче вĕсем станци витĕр тухнă поездсенчен 93 процентне расписанипе ăсатнă.

Норма тăрăх, станцăра транзитнăй тата вырăнти вагонсене нумай тытса тăмалла мар, вĕсене вăхăтра пушатса тиесе кăларса ямалла. Дубов, Ефанов тата Нужин дежурнăйсен сменисем вагонсене нормăпа пăхниччен чылай хăвăрт кăларса яраççĕ. Октябрĕн 8-мĕшĕнче, сăмахран, транзитнăй вагонсене пĕр сехете яхăн ирттерех, вырăнти вагонсене 7 сехет ирттерех кăларса янă. Ку вăл II-мĕш Канаш станцинчи чугунçул работникĕсен пысăк çĕнтерĕвĕ пулса тăрать.

Канаш станцин деповĕ çунтармалли япаласене уйăхран уйăха ытларах перекетлесе пырать. Çĕркăмрăкне август уйăхĕнче 200 тонна, сентябрь уйăхĕнче 250 тонна перекетленĕ. Малта пыракан машинистсенчен Крючков юлташ 24 тонна, Назаров юлташ 23 тонна, Белоглазов юлташ 16,5 тонна перекетленĕ. Вĕсем, уяв ячĕпе пыракан социализмлă ăмăртăва хутшăнса, çунтармалли япаласене тата ытларах перекетлеме, поездсене вăхăтра илсе çӳреме, техникăна юсавлă тата таса тытма пулчĕç.

Т. ИВАНОВ.

Ĕçе çителĕклĕ организацилемен

Шупашкарти «Металлист» артель коллективĕ Л. М. Каганович ячĕпе тăракан заводри рабочисемпе работницăсен чĕнĕвне сӳтсе-явнă хыççăн тăваттăмĕш квартал планне срокченех тултарас тесе йышăнса хăварнă, анчах ĕçсем çителĕксĕр пулса пыраççĕха. Çунасем тумалли заказăн срокĕ таçтанах иртсе кайнă пулин те, вăл никамах та пăшăрхантармасть пулмалла. Кунта администраци производство ĕçне тĕрĕс организацилес, ĕç кунĕпе туллин усă курас, çирĕп дисциплина тăвас тĕлĕшпе çителĕклĕ ĕçлеменни палăрать. Рабочисем хушшинче политикăллă ăнлантару ĕçĕ те начар пырать. Конторăра ĕçлекенсем производствăри ĕçпе интересленни курăнмасть. Лайăх ĕçлекен стахановецсен опытне сарса пымаççĕ. Рабочисен кулленхи ĕç нормисем çук.

Артельти рабочисем тăрăшса ĕçлеççĕ. Литейнăй, модельнăй, жестяннăй цехсем лайăх ĕçлесе пыраççĕ. Литейнăй цех начальникĕ Галаев юлташ, бригадирсем Плотников, Шапошников юлташсем тăрăшса ĕçлеççĕ. Вăтă рабочи токарь Шапошников юлташ лайăх тĕслĕхсем кăтартать. Тимĕрçĕ цехĕнчи мастер Шалаев юлташ тата ытти мастерсем мирлĕ вăхăтра урăх заводсенчен турттарса килнĕ детальсене халĕ хăйсем тума вĕреннĕ. Артель коллективĕ пысăк тĕслĕхсем кăтартса ĕçлеме пултарать, анчах ăна администраци енчен тĕрĕс ертсе пыни кирлĕ. Парторганизаци, комсомол тата профсоюз организацийĕсен артель председательне Браневский юлташа Октябрь уявĕ умĕнхи социализмлă ăмăртăва анлăн сарса яма куллен пулăшса пымалла. Хальхи вăхăтра ĕçре кая юлса пыни пулмалла мар. Малта пыракан предприятисемпе танлашассишĕн кĕрешмелле.

М. ЧУПРАКОВА.

Англин Вăтам Хĕвелтухăçĕнчи сывлăш вăйĕсен главнăй командованийĕ пĕлтерни

ЛОНДОН, октябрĕн 19-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентствин Каирти корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, Англин Вăтам Хĕвелтухăçĕнчи сывлăш çар вăйĕсен командованийĕ, октябрĕн 16-мĕшĕнче Англи бомбардировщикĕсем Неаполь хули çине ăнăçлăн вĕçсе пырса тапăннă, тесе пĕлтерет. Шултăра калибрлă бомбăсем торпедăсем тăвакан завода, арсенала, авиацин пĕр заводне, Альфа Ромео завочĕсене, çавăн пекех тата доксене, чугунçул çинчи сооруженисене тата паровозсен депоне пырса лекнĕ.

Октябрĕн 17-мĕшĕнче, кăнтăрла, Англи бомбардировщикĕсем противникăн Сиракузăри гидроавиацин бази çине вĕçсе пырса тапăннă. Противникăн пĕр истребительне пысăк сиен кӳнĕ, вăл хăйĕн базине таврăнайман та пулмалла.

Октябрĕн 17-мĕшĕнче Англи самолечĕсем, çавăн пекех, противникăн Çурçĕр Африкăри, çыран хĕррипе пыракан тĕп çул çинчи транспорт чаçĕсем çине бомбăсем пыра-пыра пăрахнă. Темиçе автомашинăна пĕтерсе тăкнă тата сиен кӳнĕ. Çавăн пекех тăшман аэродромĕ çине те вĕçсе хырса тапăннă, унта противникăн пĕр самолетне çĕр çинче пĕтерсе тăкнă, тепĕр самолетне сиен кӳнĕ. Взрывсем пулнипе казарма тата хурал çурчĕ арканса кайнă. Абиссинире Англи бомбардировщикĕсем противникăн позицийĕсем çине ăнăçлăн вĕçсе пыра-пыра тапăннă. Çак мĕнпур операцисенчен Англи самолечĕсем пĕр çухату тумасăрах хăйсен базисене таврăннă.

* * *

КАИР, октябрĕн 18-мĕш. (ТАСС). Англин Вăтам Хĕвелтухăçĕнчи сывлăш вăйĕсен главнăй командованийĕ пĕлтернĕ тăрăх, октябрĕн 16-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле Англин йывăр бомбардировщикĕсем Бенгази порчĕ çине вĕçсе пырса тапăннă. Портра пушарсем пулнă. Самолетсем çавăн пекех Бенка тата Мартуба аэродромĕсем çине вĕçсе пырса тапăннă. Барди районĕнче тинĕс авиацийĕн подразделенийĕ противникăн продовольстви бази çине бомбăсем пăрахнă. Вăтаçĕр тинĕсĕн варринче Англин тинĕс авиацийĕ Триполитани çыранĕсене тата противникăн буксирпа пыракан суту-илӳ суднисене атакăланă. Çанталăк лайăх курма паманнипе бомбардировка результачĕсене пĕлме май килмен. Çак операцисенче пулнă самолетсем пурте хăйсен базисене таврăннă.

Мексикăра фашизма хирĕçле митинг пулнă

НЬЮ-ЙОРК, октябрĕн 19-мĕш. (ТАСС). Юнайтед пресс агентствин корреспонденчĕ Мексикăран пĕлтернĕ тăрăх, октябрĕн 16-мĕшĕнче унта фашизма хирĕçле митинг пулса иртнĕ, митинга 60 пин çын хутшăннă. Митинга парламент çумĕнчи фашизма хирĕçле комитет организацилерĕ. Митингра тухса каланă ораторсем пурте гитлерла ордасене хирĕç кĕрешекен çĕршывсене ытларах пулăшу пама чĕнсе каланă. Митингра Латинла Америкăри профсоюз организацийĕсен лидерĕ Ломбардо Толедано тухса сăмах каланă, вăл хăйĕн сăмахĕнче мĕнпур вăйсене Германи фашизмне хирĕç кĕрешнĕ çĕре мобилизацилеме кирли çинчен палăртнă.

Германи агенчĕн ишĕлтерӳллĕ ĕçĕ

НЬЮ-ЙОРК, октябрĕн 19-мĕш. (ТАСС). Юнайтед пресс агентствин корреспонденчĕ Панамăран пĕлтернĕ тăрăх, Панама республикин правительстви Германин суту-илӳ атташине йышăнма тивĕçлĕ мар çын тесе пĕлтернĕ. Германи атташи Панамăн шалти ĕçĕсене пĕрре кăна мар хутшăннă тесе тата вăл çĕршывра ишĕлтерӳллĕ ĕçсем туса пынă тесе çирĕплетсе парать Панама правительстви.

Боливире осаднăй положение малалла тăснă

НЬЮ-ЙОРК, октябрĕн 19-мĕш. (ТАСС). Юнайтед пресс агентствин корреспонденчĕ Лапласран çапла пĕлтерет: Боливи президенчĕ çĕршыври осаднăй положени çинчен калакан законăн октябрĕн 19-мĕшĕнче тухакан срокне малалла тăсма ыйтса парламента сĕнӳ панă. Боливире осаднăй положение кăçал июль уйăхĕнче нацистла путч пуласса тăрă шыв çине кăларнă хыççăн туса хунă пулнă.

Бразилипе Канада хушшинчи суту-илӳ договорĕ

НЬЮ-ЙОРК, октябрĕн 19-мĕш. (ТАСС). Юнайтед пресс агентствин корреспонденчĕ Рио де Женейроран çапла пĕлтерет: Бразилипе Канада представителĕсем кунта суту-илӳ договорĕ туса алă пуснă, çав договорăн условийĕсене халлĕхе никта та пичетлесе кăларман-ха.

АНГЛИН СЫВЛĂШ-ÇАР ВĂЙĔСЕМ. **Укерчĕк çинче: «Бленхейм» йышши** бомбардировщиксен подразделенийĕ вĕçевре.

Америкăн хĕçпăшалланмалли программи пысăкланать

НЬЮ-ЙОРК, октябрĕн 18-мĕш. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс агентстви пĕлтернĕ тăрăх, авторитетлă çынсем хушшинче çапла калаççĕ: Рузвельт армин, тинĕс-çар флочĕн тата оборонăн ытти органĕсен представителĕсене хĕçпăшалланас ĕçĕн чылай пысăклатнă программине туса хатĕрлеме хушнă. Ку программăна пурнăçлама çулталăкра 50 миллиард доллар кирлĕ пулать. Çак программăн тĕллевĕ: США-шăн хăйшĕн те тата Гитлера хирĕç кĕрешекен ытти çĕршывсемшĕн те кирлĕ хĕçпăшал производствине темиçе хут вăйлатса ярасси пулать. Официальнăй представительсем çапла калаççĕ: çĕнĕ программăна çирĕплетмен-ха, халь ăна палăртса çеç хунă-ха.

НЬЮ-ЙОРК, октябрĕн 19-мĕш. (ТАСС). «Нью-Йорк таймс» хаçатăн Вашингтонри корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, правительствăри ушкăнсем çĕршыва хĕçпăшаллантармалли çĕнĕ программа палăртаççĕ. Çав программăна пурнăçа кĕртмелли расходсем 1943 çул вĕçленнĕ тĕле 100 миллиард доллара çитӳсмелле. Программа 125 пин самолет, çав шутра 4 моторлисем 25—30 пин самолет тата темиçе вуншар пин танксем тума палăртать. Çавăн пекех программăра тĕнĕл держависене хирĕç кĕрешекен державăсене хĕçпăшал парса тăрассине çывăхри икĕ çул хушшинче икĕ хут ытларах ӳстерме, производство хăвăртлăхне икĕ хут ӳстерме тата США-н хĕçпăшал тумалли производствăллă мощноçĕпе усă курассине халь палăртнă 15 процентран 50 процента яхăн ӳстерме палăртнă.

США-ра самолетсемпе çар карапĕсем тăвас ĕçе вăйлатса яни

НЬЮ-ЙОРК, октябрĕн 18-мĕш. (ТАСС). Америкăра тухакан «Бизнес уик» ятлă журнал çапла çырать: Америка эсперчĕсем каланă тăрăх, США-ра самолетсем кăларса тăрас ĕç уйăхсерен вăйланса пырать. Декабрь уйăхĕнче производствăран 2.500 машина тухать. Ситес çулта çуркунне Америкăри авиаци завочĕсем кашни уйăхрах 3000 çар самолечĕсем туса кăларма пуçлаççĕ. Çав самолетсем хушшинче йывăр бомбардировщиксен проценчĕ чылаях ӳссе пырать. Учебнăй машинăсем тăвасси те ӳссе пырать. Кăçалхи январь уйăхĕнче 600 учебнăй самолет туса кăларнă пулсан, çитес декабрь уйăхĕнче 1000 учебнăй самолет туса кăлараççĕ.

Çапла шутлаççĕ: декабрь уйăхĕнче производствăран 700—800 истребитель тухмалла, январьте 200 тухнă, çăмăл бомбардировщиксем 25 вырăнне 250, вăтам бомбардировщиксем 150 вырăнне 350, йывăр бомбовозсем 25 вырăнне 100 туса кăлармалла.

Тинĕс-çар строительстви те пысăк хăвăртлăхсемпе ӳссе пырать. Кăçал 436 çар карапĕ тума тытăннă, вăл шутран 2 линкор. Пĕлтĕр пĕтĕмпе те 156 çар карапĕ çеç тума пуçласа янă пулнă. 1941 çул пуçланнăранпа США-ра 230 çар карапĕ туса пĕтернĕ.

Америкăри Ĕçлев федерацийĕн с'езчĕ йышăннă резолюци

НЬЮ-ЙОРК, октябрĕн 17-мĕш. (ТАСС). Пичет пĕлтернĕ тăрăх, Сиэттль хулинче çак кунсенче пыракан Америкăри Ĕçлев федерацийĕн пĕтĕм Америка съезчĕ пĕр сасăпа йышăннă резолюцире — США Англие, Совет Союзне паракан пулăшăва тата гитлерла Германие хирĕç вăрçакан ытти çĕршывсене паракан пулăшăва вăйлатма хушать. Америкăри профсоюзсем, — тенĕ резолюцире, — çакна питĕ лайăх пĕлсе тăраççĕ: Англипе Совет Союзне мĕнпур майсемпе пулăшни — Гитлер çарне çĕмĕрсе тăкма, хура реакцие пĕтĕм тĕнчипех пĕтерсе лартма майсем туса парать. Америкăн тата профсоюзла движенин малашне мĕн пуласси фашизма çĕнтерӳллĕ çĕмĕрсе тăкнинчен килет, — тенĕ резолюцире.

Представительсен палати нейтралитет çинчен калакан закона улăштарни

НЬЮ-ЙОРК, октябрĕн 18-мĕш. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс агентстви çапла пĕлтерет: представительсен палати Америкăн суту-илӳ суднисене хĕçпăшаллантармалла тăвас тесе 138 сасса хирĕç 259 сасăпа нейтралитет çинчен калакан закона улăштарнă.

Стимсон заявленийĕ

НЬЮ-ЙОРК, октябрĕн 17-мĕш. (ТАСС). Юнайтед пресс агентствин Вашингтонри корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, çар министрĕ Стимсон çапла каланă: çар министерстви Америкăн Канадăран Перу çĕршывне кайма тухнă 18 самолетне конфискацилерĕ. Стимсон сăмахĕсем тăрăх, çак ĕçе çав самолетсем наци оборони валли кирлĕ пулнăран тумалла пулнă.

Америка эсминецне торпедăсем ярса путарнă

НЬЮ-ЙОРК, октябрĕн 18-мĕш. (ТАСС). США-н тинĕс министерстви çапла пĕлтернĕ: октябрĕн 17-мĕшĕнче Исландирен 350 миля кăнтăр-хĕвеланăçнелле Америкăн патрульте çӳрекен «Кирин» ятлă эсминецне торпедăсем ярса тапăннă. «Кирин» пĕлтĕр кăна туса пĕтернĕ эсминец, унăн водоизмещенийĕ 1.630 тонна.

Ассошиэйтед пресс агентстви пĕлтернĕ тăрăх, пичет представителĕсене Рузвельт çапла каланă: «Кирин» эсминеца Америкăн оборона зони шутĕнче тăракан вырăнта путарнă.

Гарриман Вашингтона пырса çитнĕ

НЬЮ-ЙОРК, октябрĕн 18-мĕш. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс агентствин Вашингтонри корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, Гарриман Вашингтона пырса çитнĕ.

Италири лару-тăру

СТАМБУЛ, октябрĕн 17-мĕш. (ТАСС). Турцири паллă журналист Джахид Ялчин Италири шалти лару-тăру çинчен çапла çырать: «Италире шалти лару-тăру питĕ çивĕчленсе пыни çинчен пĕлтернисем фашистсене хытах хăратса тăраççĕ. Çавнашкал пĕлтерӳсене мĕнле те пулсан сирсе ярас тесе, нимĕçсем Муссолинине çĕршывра тĕрлĕ рен вырăнсене тухса çӳреме хушнă. Муссолинине саламланă çынсене пĕр çĕре пуçтарсассăн вĕсем пĕр пысăках мар площадех вырнаçнă пулĕччĕç, тесе çирĕплетсе калаççĕ. Муссолинине çавнашкал çӳреттерсе фашистсем тĕнче умĕнче Италире шалти лару-тăру çирĕп тытăнса тăрать тесе тата Италипе пур тĕлĕшпе те ĕçсем лайăх пынă пек туса кăтартасшăн пулнă, анчах та çавнашкал хăтланнинчен вĕсен нимĕн те тухман.

Францири массăллă террор

НЬЮ-ЙОРК, октябрĕн 18-мĕш. (ТАСС). Марсельтен илнĕ шанчăклă хыпарсем тăрăх, Америка пичечĕ çапла пĕлтерет: ятарласа тунă судсем 30 пин çынна ытла перса пăрахма е темиçешер çуллăха тĕрмене хупса лартма приговорсем йышăннă.

НЬЮ-ЙОРК, октябрĕн 19-мĕш. (ТАСС). Америкăри агентствăсемпе хаçатсен корреспонденчĕсем Францире çынсене массăллăн вĕлерсе пынисем çинчен кулленех пĕлтерсе тăраççĕ. Ассошиэйтед пресс агентствин корреспонденчĕ Виширен пĕлтернĕ тăрăх, Тулузăри военно-полевой суд 25 çынна вĕлермелле е тĕрлĕ срокăха тĕрмене хупса хумалла приговорсем йышăннă. Марсель хулинче 7 çынна, çав шутрах 17 çулхи çамрăк йĕкĕте, тĕрлĕ срокăха тĕрмесене хупмалла туса приговорсем йышăннă. Петэна намăслантарса кӳрентернĕшĕн Невиль (Нормандия) хулин мэрне тĕрмене хупнă.

Совет войскисемпе Англи войскисен Тегеранри парачĕ

Совет Союзĕн тата Англи войскисен октябрĕн 17-мĕшĕнче Тегеранра пулса иртнĕ ăсатуллă парачĕ пирки ТАСС корреспонденчĕпе калаçнă чухне Иранăн шалти ĕçсен министрĕ, дивизионнăй генерал Джиханабани çапла пĕлтернĕ:

«Хĕрлĕ Çарăн эпĕ курнă чаçĕсем хăйсем çавтери çирĕп дисциплинăллă пулнине, çар ĕçне лайăх вĕренсе хатĕрленнине тата хăйсене питĕ лайăх тыткаланине кăтартса пачĕç. Вĕсем чи çĕнĕ çар техникипе хĕçпăшалланнă. Пысăк та йывăр походсем тунă пулин те тата вĕсем хăйсен базисенчен аякра тăраççĕ пулин те, вĕсем хăйсене пĕрре те ывăнман пек çирĕп тытаççĕ».

Иранăн çар министрĕ, дивизионнăй генерал Нахдживан ТАСС корреспондентне çапла пĕлтернĕ:

«Парад мана питех те тĕлĕнтерсе савăнтарчĕ. Хăйсен хăвачĕсене парадра кăтартса панă икĕ çĕршыв çарĕсене курсан, эпĕ вĕсем никам çĕнтерейми вăйсем пулса тăнине туйса илтĕм. Хĕрлĕ Çар боецĕсемпе командирсен пичĕсем çине пăхса эпĕ çакна куртăм: вĕсем хăйсен задачисене лайăх ăнланса тăраççĕ тата хăйсем пыракан çул çĕнтерӳ патне ертсе каякан çул пулса тăнине пĕлеççĕ. Хĕрлĕ Çар боецĕсемпе командирĕсем хăйсене тыткаланă пирки Иран енчен нимĕнле претензисемпе жалобăсем те çук».

Грецири выçлăх

НЬЮ-ЙОРК, октябрĕн 17-мĕш. (ТАСС). Оверсис ньюс агентствин корреспонденчĕ Уайт, сентябрĕн 15-мĕшĕнче Афинăран тухса нумаях пулмасть Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсене пырса çитнĕскер, каласа панă тăрăх, Греция халăхи вăхăтра Германин çар ĕçĕ валли питĕ кирлĕ база пулса тăрать. Уайт каласа панă тăрăх, Италин Пирейăна пырса çитнĕ эсминецĕсене Германи офицерĕсем ертсе пыраççĕ. Пирейра кашни каçах Германин пехота тата авиаци чаçĕсене карапсем çине вырнаçтараççĕ. Войскăсене çавнашкал куçарнине ан асăрхаччăр тесе, Пирейра пурăнакансене 22 сехет иртсен урамсене тухса çӳреме чарса лартнă.

Нимĕçсем пулăран тата пахча-çимĕçсенчен пит нумай консерва запасĕсем тăваççĕ. Çу каçиччен Грецири продовольствие нимĕçсем пит нумай тытса илсе, Хĕвелтухăç фронтне янă. Çавнашкал çаратнине пула Грецире выçлăх хăрушланса пырать. Грецире пурăнакан халăха çăкăр кунсерен чĕрĕк кĕрепенке çеç параççĕ. Çĕрулмие, рисa, макарона, пăрçа тавраш̆есене сайра хутра çеç, спекулянтсем урлă кăна, питĕ хаклă тӳлесе çеç илме пулать. Спекуляци тăвасси пĕтĕм çĕршывĕпех саралса кайнă. Германи салтакĕсем, хăйсене панă продовольстви пакĕсене тата бензина çавтери пысăк хакпа сутаççĕ. Ресторансенче апатланма виçĕ уйăх хушшинче 9—10 хут хакланнă.

Грецири халăх çулла помидорсем çикелесе аран-аран пурăнкаланă. Халĕ пахча-çимĕçсене ниçта та тупса илме май çук. Тăраниччен çиме çитмен пирки, уйрăмăнах сĕт çук пирки, Грецире ачасем нумай вилеççĕ, çитĕнсе çитнĕ çынсем выçă пирки урамсенче пынă çĕртех ӳкеççĕ. Выçлăх тăнă май тата чир-чĕрсем нумай саралса кайнă май, Грецире вилекеннисем питĕ нумайи палăрать.

Нимĕçсем Францин мĕнпур медикаменчĕсене тытса илеççĕ

ЛОНДОН, октябрĕн 17-мĕш. (ТАСС). Гитлерла Германи çарĕсем Хĕвелтухăç фронтĕнче пысăк çухатусем тӳсни медикаментсен запасĕсене пĕтерсе пырать. Суранланнă салтаксемпе тулнă нумай госпитальсенче нимĕçсен чи кирлĕ ахаль йышши медикаментсем те çук. Англин информаци министерстви «Тан» хаçатра çырнине пĕлтерет. Хаçатра çапла каланă: нимĕçсем Францире медикамент запасĕсене пĕтĕмпех реквизици йĕркипе тытса илеççĕ. Франци госпиталĕсенче çавна пула вилекенсен шучĕ палăрмаллах ӳссе кайнă.

Медикаментсене реквизици йĕркипе тытса илес ĕçе нимĕçсем кивĕ, вăрăхуралла ирсĕр майсемпех туса параççĕ. Германи концернĕ «И. Г. Фарбениндустри» Францири мĕнпур чи пысăк аптекарски фирмăсен контрольне хăй аллине илнĕ. Çавăн хыççăн вара Францире медикаментсем пĕр труках пĕтсе ларнă.

Прага хулинче взрыв пулнă

НЬЮ-ЙОРК, октябрĕн 19-мĕш. (ТАСС). Юнайтед пресс агентствин Лондонри корреспонденчĕ çапла пĕлтерет: шанчăклă сведенисем тăрăх, Прага хулинче шоколадсем тăвакан «Орион» фабрикине взрыв туса аркатнă. Фабрикăра взрыв тăвас ĕçе организаиленĕ тесе айăпласа нумай рабочисене арестленĕ.

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, редактор заместителĕн — 3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, ялхуçалăхĕпе промышленность пайĕсен — 0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн — 2—30, дежурнăйăн — 6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн — 0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 7111, Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ № 490. Ф. б. 58 84 п. л.